

Onsa Oppetaja
Lutterusse
Katekismusse
Namat

lühhidelt ärraselletud

ja

3192

Pühha Kirja Tunnistustega
finnitud.

—————
TALLINNAS,

trükkitud Lindworsse kirjadega, 1785.

Uks Palwe,

Kui sinna hakkad Jummalala
sanna õppima.

Sh! armas taewane Jēsa, anna
minnule omma pühha Waimo,
ja walgušta mind, et minna sinno
sanna nenda woifin tähhele panna,
ei minno südda se läbbi saaks par-
randatud ja ueste lodud. Peästa
mind sinno kalli sanna läbbi feigest
rummalussest, ja anna mulle ülle-
welt sedda taewalikko tarkust omma
Poega Jesusi õiete tunda, ja tem-
ma läbbi patto, kurrati ja feige kur-
ja innimeste nou peäle woimust sa-
da. Õnnista nenda omma pühha
sanna minno waese hinge õnnistus-
seks, sesamma sinno armsa Poia Je-
susse Kristusse, minno kalli
õnnisteggia pärrast.
Amen.

Katekismusse

Lühhikenne Selletus.

Jesusse Nimmel ja Nuuks.

1. Mis peab meie feige sar'm murre ollema ui kava kui meie ellame?

Et meie woikšime õnsaks sada.

Noudke ennaste õnnistust takka kartusse ja wärristussega. Wil. 2, 12. Matt. 6, 33.

2. Kas ollime siis õnnestussest lahti?

Jah olleme sedda patto läbbi autanud. Keik on patto teinud, ja on Jummalal auust ilma. Rom. 3, 23.

3. Kelle läbbi woime meie jälle õnsaks sada?

Jesuse Kristuse läbbi, kes teik õnnistust meile on saatnud.

Jesusse sees on meil lunnastamine temma werre läbbi, se on, pattude andeks-andminne. Kol. 1, 14.

4. Mis peame meie siis feigeennamiste takkanoudma?

Et meie woikšime Jesust Kristust ja temma läbbi Jummalat õiete tunda ja tenida.

Se on se iggawenne ello, et nemmad tundwad
2 2 sind

siind, sedda ainust tössist Jummalat, ja Jesust Kristust, kedda sinna olled läkkitanud. Joan. 7, 3.

5. Kuida woime meie Jummalat diete tunda?

Sige usso läbbi.

Kes Jumjala jure tahhab sada, se peab uskma et temma on, ja et ta tassujaks saab neile, kes tedda otsivad. Ebr. 11, 6. Os. 2, 22.

6. Kuida woime meie siis Jummalat diete tenida?

Pühha ja jummalakartlikko ello sees.

Meie, kes omma waenlaste käest ärrapeästetud, peame Jummalat ilma kartimatta tenima pühhi susses ja õiguses temma ees, keige omma ello aia. Luk. 1, 74. 75.

7. Kust õppime meie Jummalat ja temma pühha tahtmist tunda?

Jumjala sannast ehk pühhas kirjast.

Et sinna lapses sadik pühhad kirjad tunned; need woivad siind targaks tehha õnnistuseks usso läbbi, mis Kristusse Jesusse sees on. 2 Tim. 3, 15.

8. Kes on pühha kirja üllespannud?

Pühhad Prohwetid ja Apostlid.

9. Das nemmad sedda ommast peast üllespannud?

Ei mitte, waid keik pühha kirri on Jummalast sisse antud. 2 Tim 3, 16.

Need sinna sed pühhad Jumjala mehhed on räkinud, juhhatud pühhas waimust. 2 Peetr. 1, 21.

10. Kes peab Jumjala sanna kuulma ja õppima?

Keik need inimessesed, kes püüdwad õnsaks sada.

Wotke tassase melega wasto sedda sanna, mis teie sisse on istatud, ja woib teie hinged õnsaks tehha. Gal. 1, 21.

11. Kuida

11. Kuida nimmetakse keik pühha kirri ähhe sannaga?

Piibli ramatus.

12. Mitto tükki on Piibli Ramatus?

Kaks tükki, teine on wanna Testament, ehk wanna seädusse sanna, teine on uus Testament, ehk ue seädusse sanna.

13. Mitmesuggune on Jummala sanna õppetus?

Rahhesuggune, 1) kääso-õppetus. 2) armo-õppetus, ehk Ewangelium.

Kääso-õppetus on Mosesse läbbi antud: se arm ja se tödde on Jesusse Kristusse läbbi saanud. Joan. 1, 17.

14. Kust leiame meie sedda lähhidelt, mis pühhas kirjäs laiemalt õpetakse?

Katekismusse õppetusse peatükkide sees.

15. Mis on Katekismus meie kele?

Katekismus on üks ramat, kus sees Jummala sanna õppetus, risti-rahwa ussust ja ellamissest lähhidelt on ärraselletud küssimiste ja kostmistega.

16. Mis on üks Peatük?

Se on üks pea-õppetus, mis meile meie hinge õnnistusjeks wägga tarwis lähhab moista ja uskuda.

17. Mitto peatükki on Katekismusse ramatus?

Viis peatükki. 1) Jummala kunnest kääsust. 2) Pühhas risti-ussust. 3) Issa meie palwest. 4) Pühhas ristmissest. 5) Pühhas altari saakramentist.

18. Mis on veel meie Katehismusse ramatus?

- 1) Hommiko, õhto ja soma = aia palwed.
- 2) Sypetus melewallast pattud andeks anda.
- 3) Patto tunnistusje sannad.
- 4) Koddo-õp-
petus, ja
- 5) õnsa Lutterusse Küssimiste ja
Kõstmiste sannad.

Õssimenne Peatük.

Jummala kümnest käsust.

1. Kes on need kümme käsiko annud?

Kolm ainus Jummal.

Üks ainus käsiko andja on, kes woib õnsaks
tehha, ja hukka paina. Jak. 4, 12.

2. Kelle kae läbbi on temma neid annud?

Mosesse kae läbbi.

Käsk on seätud inglide läbbi, wahhemehhe kae
läbbi. Kal. 3, 19.

3. Kes olli Moses?

Temma olli üks pühha Prohwet ja Israeli
rahwa üllem pealik.

4. Mil ajal andis Jummal need kümne käsiko?

Kui Jummal Israeli rahwast Pasa = pühhal
wäggerwal lombel Egiptusse maalt sai wäljarwis-
nud: siis andis temma neid Mellipühhi esimes-
sel päwal. Wata 2 Mos. 12. ja 19.

5. Kus paikäs andis Jummal neid?

Kõrbes, Sinai mäe peäl.

6. Mil wiisil andis Jummal neid?

Nenda, et ta omma üpris wägga
suurt

suurt au üllesnäitis, pitkse mürristamisje, walgolõmisse, ja tullelega.

Isanda au näggo olli kui sõja tulli mäe otsas
Iraeli laste nähhes. 2 Mos. 24, 17.

Siis olli pitkse mürristamissed ja walgo, lõmissed, ja paks pilw olli mäe peäl ja wägga kange passuna heäl, nenda et keik rahwas wärrises.
2 Mos. 19, 16.

7. Kellele on Jummal need kümme käske annud?

Iraeli rahwale esite, ja siis ka keikile innimestele.

Karda Jummalat, ja pea temma käsud, sest se on igga innimesse kohhus. Kogg. 12, 13.

8. Mis peäle kirjotas Jummal need kümme käske?

Kahhe kiwi laua peäle.

Kui Isand Mosessega sai rākinud, Sinai mäe peäl, siis andis Ta temmale kaks tunnistusse lauda; need ollid kiwi-lauad Jummalala sõrmega kirjotud. 2 Mos. 31, 18.

9. Mitto käske ollid kirjotud esimesse laua peäle?

Kolm esimest.

10. Mitto teise laua peäle?

Seitse wimist.

11. Mis õppetawad need kolm esimest käske?

Et meie peame Jummalat armastama.

12. Mis õppetawad need seitse wimist?

Et meie peame ommg liggimest armastama.

13. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Keigest ommast süddamest, ja keigest ommast

hingest, ja feigest ommast melest, ja feigest ommast wäest. Mark. 12, 30.

14. Kuida peame meie omma liggimest armastama?

Kui isfiennast.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isfiennast. Matt. 22, 39.

15. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk woõrad, olgo tööbrad ehk waenlased.

Jummal on reinud ühhest werrest keif innimesete suggu feige ja peäl ellama. Ap. Tegg. 17, 26.

16. Mis t. leeb iggauhhe kässo jures tähheie paäna?

1) Et k. waimolik on, innimesse süddame peäle käsib, ja õppetab, et ka furjad falla, ad himmud ja mõtted patud on.

2) Et Jummal igga ühhes käsus furja keeldes head käsib, ja head käsides furja felab.

1) Meie teame et käs on waimolik. Rom. 7, 14.

2) Sinno käs on otsata lai. Paul. 119, 96.

Esimesenne Käst.

1. Mis felab Jummal esimesse kässo sees?

W. meil ei pea mitte teise woõraid Jummalaid ollema temma kõrwas.

2. Mis on woõras Jummal?

Keif se on woõras Jummal, mis innimenne ennam kardab ja armastab, kui suurt Jummalat,

Iat, ja mis peäle ta ennam lodab kui ellawa Jummal peäle.

3. Mitmesuggune on woõra Jummal tenistus?

Kahhesuugune 1) teine on arwalik, 2) teine sallaja woõra Jummal tenistus.

4. Mis on arwalik woõre Jummal tenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle Jummal, kui Jummalat kummardame.

5. Mis on sallaja woõre Jummal tenistus?

Kui meie 1) middagi muud nenda ehk ennam kardame ja armastame kui Jummalat. 2) Issiennese ehk mu loma peäle ennam lodame kui Loia peäle.

6. Mis käsib Jummal esimesse kässo sees?

Et meie tedda, kui sedda ainust tdsüst Jummalat peame õppima diete tundma, ja tedda ukspainis keik õlle asiade kartma, armastama, ja temma peäle lootma. Mark. 12, 30.

7. Kas inimenne woib ommast wäest sedda tehha?

Ei woi mitte, sepárrast wäame meie Jummal käest allati pühha Waino abbi palluma.

Ilma minnota ei woi teie ühtegi tehha. Joan. 15, 4. Esek. 36, 27. Wil. 4, 13.

Teine Käst.

1. Mis kelab Jummal teises käsus?

Et meie pea mitte Jummal, omma Issanda nimme ilma asjata subho wõtma, ehk sedda kurjaste pruukima.

2. Mis on Jummalala nimmi?

Jummalala isse temma pühhad wišid, temma pühha sanna, pühhad saakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse.

3. Kuida wõttab innimenne Jummalala nimme ilma asjata süho?

Kui innimenne Jummalala nimme jures neab wašinub, lausub, walletab ja pettab.

4. Eks siis ial polle lubba wanduda?

Ei olle mitte, kui agga kohtowanne-matte kässo peäle, Jummalala auuks ja liggimesse heaks.

Teie kõnne olgo Jah, Jah; ei mitte, ei mitte; agga mis ülle sedda on, se on sest tiggedast. Matt. 5, 37. 2 Mos. 22, 10. 5 Mos. 6, 13.

2. Dns siis lubba kurratit hūda ja temma nimmel wanduda?

Ei koggone mitte, sest temma on meie hinge waenlane.

Arge wanduge mitte ei taewa, egga Ma jures, egga mu wandega, et teie kohto alla ei lange. Jak. 5, 12.

6. Kas siis lausuminne ja muub nisuggused kunstid pat on?

Jah wišt on se pat, sest et Jummal sedda kowwaste on keelnud.

Ei so seast ei pea leitama = ei õnne-andjat, egga sedda, kes pitwest lausub, ei ussidega = lausujat egga noida. Egga wallo = wõtjat egga sedda, kes noia kääst küssib, egga tarka, egga sedda, kes surnutte kääst küssib. Sest iggamees kes sedda teeb, on Jummalale üks hirmus assi. 5 Mos. 18, 10, 12.

5. Dns

7. On se siis wägga raski pat: Jummalal nimme ilma-asjara subho wdtma?

Jah on, sest Jummal ahwardab tedda mitte nuhtlematta jätta kes temma nimme kurjaste prugib.

8. Mis käsib Jummal teise kässo sees?

Et meie tedda teige hädda sees peame appi hüüdma, valluma, kiitma ja tännama.

Hüa mind appi ahvastusse päwal: siis tabhan ma siud sest wälja kiskuda, ja sinna pead mind auustama. Laul. 50, 15. Ewes. 6, 18. Ewes. 5, 20.

Kolmas Käst.

1. Mis käsib Jummal kolmandamas kässo?

Et meie peame hingamis- ehk pühhapäwa pühhitsema.

Jummal õnnistas seitsmet päwa ja pühhitse tedda, et ta siis olli hinganud keiaest ommast teggemisest, mis Jummal tehjes olli lonud. 1 Mos. 23.

2. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, 1) keik muud argpäwa tööd mahhajärma. 2) Jutlust ja Jummalal sanna pühhaks piddama, heal meel kuulma ja õppima, ja 3) Jummalal armo läbbi omma ello se järrele warrandama.

1) Õnnis on se inimenne, kes hingamispeawa peab, et ta sedda ei teota, ja kes omma kät hoiab, et ta ühtegi kurja ei te. Jes. 56, 2.

2) Hoiad ommad jallad, kui sa Jummalal kotta lähhad, ja tulle liggi kuulma. Kogg. 4, 14. Kol. 3, 16.

3) Olge

3) Olge sama teggiad, ja ei mitte üksipäinis kuuljad, et teie wallemõtlemisse läbbi ennast ei petta. Gal. 1, 22.

3. Mis kelab Jummal kolmandamas käsus?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jum-
mala sama põlgma.

Kes teid kuulab, se kuulab mind, ja kes teid ärra põlgab, se põlgab mind ärra; agga kes mind ärra põlgab, se põlgab sedda ärra, kes mind on läflitanud. Luk. 10, 16.

4. Kes põlgab Jummal sama?

Se põlgab Jummal sama, kes tem-
ma sannast ei holi, ja ei tahha sedda kuul-
da, ei õppida, egga se järrele ellada.

Wata, Jummal sama on neile laimamisest
sanud, ei se põlle nende mele pärrast. Jer. 6, 10.

Urge jätkem mitte mahha omma koggodust,
nenda kui monnel se wiis on. Ebr. 10, 25.

Neljas Käsk.

1. Mis käsib Jummal neljandamas käsus?

Et meie peame omma Issa ja omma
Emma auustama.

2. Kes on meie issa ja emma?

1) Meie lihhased wannemad. 2) Keif-
suggused wannemad, kes issa ja emma
asjemel on: nenda kui: wallitsejad, ülle-
mad, õppetajad ja verre-wannemad.

1) Lapsed kuulge omma wannematte sama
keige asiade sees; sest se on Issanda mele pärrast.
Kol. 3, 20. 2) Egga

2) Igga hing heitko ennast üllematte alla, kels
 sel feigeüllem melerwald on, sest üllemaid ep olle
 muido kui Jummalast. Rom. 13, 1. Kol. 3, 22.

3. Mis se on: wannemad auustama?

Se on, wannematte sanna kuulma,
 neid armsaste ja kalliste piddama, ja
 nende mele pärrast teggema.

4. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab
 hästi kaima, ja nemmad peawad kaua
 ellama Ma peal.

Luusta omma issa ja emma, (se on essimene
 käsfo-sanna tootussega.) Et sinno käsfi woiks
 hästi kaima, ja sinno woiksid kaua ellada Mul peal.
 Ewef. 6, 2. 3.

5. Mis kelab Jummal neljandamas käsfus:

Et meie ei pea mitte omma wanne-
 mid ja isсандid ei põlgma egga wih-
 hastama.

6. Misga ähwardab Jummal need, kes wannemid
 põlgwad ja wihhastawad?

Nende sannadega: Sedda silma, mis issa
 irwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, pea-
 wad kaarnad jõe äres wäljanoffima ja kotka
 potad sedda ärrasõma. Spp. Sann. 30, 17.
 5 Mos. 21, 18-21.

Wies Käst.

1. Mis kelab Jummal wiendamas käsfus?

Et meie ei pea mitte tapma.

2. Sedda ei pea meie mitte tapma?

Ei omma liggimest egga isseennast.

3. Mitte

3. Mitmesuggune on tapmine?

Meliasuggune, 1) Suddamega, kui innimenne teist wihtab, ja tahhaks heal meel teisele surja tehha. 2) Valle ehk nåoga, kui temma liggimesse peäle wihtab vârrast woõriti watab. 3) Relega, kui temma tedda sõimab, teotab, laidab, ja surja temma peale pallub. 4) Kâega, kui ta tedda süta ehk sü vârrast liaste pek-sab ehk koggone surnuks lõõb.

1) Iggaüks, kes omma wenna wihtab, se on innimesse tapja. 1 Joan. 3, 15.

2) Issand ütles Kaini wasto: Miks süttib so wihta põllema? ja miks sa nenda silmast är-ralangenud. 1 Mos. 4, 6.

3) Nende keel on üks terrawaks tautud nool, se rägib karwalust. Jer. 9, 7.

Keel on täis kibwti rohto, mis surma sadab. Jaak. 3, 8. Laul. 64, 4.

4) Kes ühhe innimesse lõõb, et ta sureb, sedda peab armota surma pandama. 2 Mos. 21, 12.

Kes innimesse werd ärrawallab, selle werri peab innimesse läbbi sama ärrawallatud. 1 M. 9, 6.

4. Mis keeltakse weel wiendamaks käsus?

Et meie ei pea ei omma ennese egga omma liggimesse hingele tapma, sest et hing paljo kallim on kui ihho.

5. Kuida tappetakse innimesse hingele?

Pattuse ello läbbi sadab innimenne hingele surma.

Kui teie lihha järrele wottate ellada, siis peate teie surrema. Rom. 8, 13. Matt. 18, 6. 7.

6. Mis käsib Jummal wiendamas käsus?

Et meie peame omma liggimest aitma, ja temmale head teggema. 1) Keige ihho hädda sees. 2) Keige hinge hädda sees.

1) Peäste sedda kes alw ja waene on, kiskuge neid ärra dälätte käest. Paul. 82, 4.

Ärge unustage mitte ärra head tehha ja teistele jaggada; sest niisuggused ohwrid on Jummalale mele pärrast. Ebr. 13, 16.

2) Kes ühhe pattuse temma ekkitusse tee peält ümberpötab, se peastab hinge surmast. Jak. 5, 20.

7. Kuida peame meie liggimest aitma?

Hea melega ja keigest süddamest.

Olge armolissed nenda kui teie Issagi armsinne on. Luk. 6, 36.

Kues Käst.

1. Mis kelab Jummal kuendamas käsus?

Ei meie ei pea mitte abbiello ärrarikkuma.

2. Mis siin ülleüldes keeltakse?

1) Keik roppud himmud. 2) Keik roppud kõnned ja laulud. 3) Hora- ja pordello. 4) Abbiellorikminne.

1) Minna maenitsen teid, et teie ennast hoiate lihhalikke himmude eest, mis hinge wasto söda diwad. I Peetr. 2, 11. Matt. 15, 19.

2) Ärge laske ei ühtegi murjatumat sanna omast suust wäljamine. Ewes. 4, 29.

3) Hora

3) Horajast ja keif rojastus ehk ahmis olgo nimmetamatta teie seas, nenda kui pühhadete sünnib, ja häbbematta tõ, ja jolle kõnne, ehk naljameitmine, mis ei sünni. Ewef. 5, 3. 4.

Põggenega hora-tõ est; igga pat, mis innis menne ial teeb, se on wäljaswiddi ihho. agga kes hora-tõõd teeb, se teeb patto omma ennese ihho wasto. 1 Kor. 6, 18.

4) Ärge efsige mitte; ei horapiddajad, ei abbiello-arrarikjad, egga fallaja roppud ei pea Zummal riki pärrima. 1 Kor. 6, 9, 10.

Kül Zummal nuhtleb horapiddajad ja abbielloririkjad. Ebr. 13, 4.

3. Mis weel keelakse kuendamis kassus?

Keif sedda, kust üks rop ello ja abbiello-rikmine tulleb, nenda kui: 1) La-
kus, mis läbbi roppud himmud toustawad. 2) Piigimine ja prassimine, mis läbbi kurtad himmud kaswawad. 3) Ma-
ilma lust ja rõõm, mis läbbi lihha himmud siggiwad.

1) Ärge kandke omma lihha eest hoole nenda, et himmud sest toustawad. Rom. 13, 14.

2) Ellagem aufaste kui o wa aial, ei mitte prassimisses egga liajomisses, ei mitte abbiello-
arrateotamisses egga kimalusses. Rom. 13, 13.

3) Keif mis Ma-ilmas on, lihha himmo, ja ilma himmo, ja ello tõrkus ei olle mitte Jesast, waid se on ma-ilmast. Ja ma-ilm läbbab huk-
ka 'a temma himmo. 1 Joan. 2, 16, 17.

4. Mis kassib Zummal kuendamis kassus?

1) Et meie kassinaste ja puhtaste pea-
me

me ellama kõnnette ja teggude sees. 2) Et iggauks peab omma abbiäsa armastama ja auustama.

1) Se on Jummal tahtminne, teie pühhitse minne, et teie ennast hoiate hõra, ello eest, et iggauks teie seast teaks omma astja hoida pühhitse minne ja au sees. 1 Tess. 4, 3. 4. Matt. 5, 8.

2) Iggamees ennese kohhal armastago omma naest, kui isseennast, agga naene katsko et ta wottaks meest karta. Ewes. 5, 33.

Seitsmes Käst.

1. Mis kelab Jummal seitšmes käsus?

Et meie ei pea mitte warrastama.

2. Mis on warrastama?

Se on, liggimesse omma, rahha ehk warra temma teadmatta ja wasto meelt wõtma, kawwala kauba ja pettise tõga ennese pole kiskuma.

3. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesuggune: teine on awwalik, teine salalaja wargus.

4. Mis on awwalik wargus?

Se on kui kegi liggimesse omma ärrawotab ehk tedda risub. Esel. 22, 29.

5. Mis on salalaja wargus?

Se on keik üllekohtune tõ, kui kegi liggimesse omma, kawwala kauba ehk pettise tõga ennese pole kiskub.

Hädäda sellele, kes paljo kokkopanneb, mis ep

olle temma pärralt; kauaks sedda on? temma
foormab agga ennese peäle palko mudda. Ha-
bak. 2, 6.

6. Mis õppetab Jummal sanna wargussest?

Jummal sanna õppetab, et Jum-
mal ei anna wargusse patto mitte an-
deks, kui warras ei maksa ärra, egga
anna taggast sedda, mis temma on war-
rastanud.

Kui innimenne on patto teinud ja süallusfeks
tanud, siis peab temma jälle taksuma need risus-
tud asjad, mis ta risunud, ehk sedda liga asja
mis ta temmale teinud, ehk sedda asja mis tem-
ma jure on pandud seisma, ehk sedda ärrakaddu-
nud, mis ta on leidnud. 3 Mos. 5, 23. Esek. 33, 15.

7. Mis käsib Jummal seitsmes käskus?

Et meie peame aitma omma liggi-
messe warra ja peatoidust kaswatada ja
hoida. Wil. 2, 4. Ewes. 4, 28.

Kahheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal kahheksamas käskus?

Et meie ei pea mitte üllekohto tunnis-
tama omma liggimesse wasto.

2. Mis on üllekohto tunnistus?

Keik walle mis liggimesse peäle rāgi-
takse. 1) Kui fegi kurja temma peäle
mõtleb, mis ei olle tõssi. 2) Kui fegi ted-
da pettab. 3) Keelt peksab ja kurje kõn-
nesid temma peäle tõstab.

1) Ze

1) Jesus ütles: mikspärrasti mõtlete teie kurja ommas süddames? Matt. 9, 4.

2) Ärge waltetage mitte teine teise peäle. Kol. 3, 9. Öpp. Gann. 25, 9. 10.

3) Pange nüüd mahha teie kurjust, ja teie pettust, ja karmwalussed, ja kaddedussed, ja teie teiekaandmissed. I Peetr. 2, 1.

3. Mis teeltakse weel rahheksamas käsus?

Keie kurjad ja tühjad juttud. Ewef. 4, 25. Matt. 12, 36.

4. Egga walle ei peaks ommeti ni wägga suur pat ollema?

Jah wist on walle suur pat, sest temma on kurratist.

Kurrat ei olle mitte seisma jänud töe sisse, sest tö ei olle mitte temma sees; kui ta waltet rägib, siis rägib temma ommast, sest ta on wallelik, ja wallelikko issa. Joan. 8, 44.

5. Mis käsib Jummal rahheksamas käsus?

1) Et meie peame omma liggimesse eest kostma. 2) Keie head temmast kōnnelema, ja 3) Keie asjad heaks kōanna.

1) Se omma su lahti selle eest, kes teieto on. Öpp. Gann. 31, 8.

2) Se ellab Issanda telgis = kes töe rägib ommast süddamest, kes teelt ei peksa, egga laimamist omma liggimesse peäle wasto ei wotta. Laul. 15, 1 = 3.

Ja Jonatan rätis head Tarwetist omma issa Sauli wasto. I Sam. 19, 4.

3) Armastus sallib keik, ta ussub keik, ta lodab keik, ta kannatab keik. I Kor. 13, 7. I Peetr. 4, 8.

Ühheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal ühheksamas kässus?

Keik kurjad himmud ja mõtted mis innimenne armastab. 1) Kui ta omma liggimesse pärrandust ehk kodda kaws walussega püab. 2) Kui ta sedda õigusse nimmel ennese pole kiskus.

1) Nemmad ihaldawad, wäljasid, ja kiskuswad neid wäggise käest ärra, ja ihaldawad koddasid, ja wõtwad käest ärra, ja nemmad tewad liga mehhele ja temma koiale, ja iggaühhele, ja ta pärris, õsiale. Mik. 2, 2.

2) Hädda neile, et nemmad alwade õigust kō weraks pōrawad, ja kohhut ärrakisurwad mo rahwa willet, ette käest. Jes. 10, 1, 2.

2. Mis saggused on neetsinnatsed kurjad himmud?

1) Kaddeus, 2) Mahha-ahnus. 3) Uu-ahnus. 4) Hea põlwe himmo siin ma, ilma.

1) Pange mahha keik kurjust = ja kaddeus sed. I Peetr. 2, 1.

2) Hoidke ennast ahnusse eest, sest, ükski ei ella ommast warrandussest, et temmal wägga paljo on. Luf. 12, 15.

3. Ärge olgem tühja au peäle ahned teine teist ärritades, ja teine teist kaetsedes. Gal. 5, 26.

4) Ärge armastage mitte ma-ilma = sest ma ilm lähhab hukka, ja temma himmo. I Joa. 2, 15-17.

3. Mis käsib Jummal ühheksamas käsus?

1) Et meie peame keik kurjad himmud ja mõtted lammata. 2) Et meie peame aitma, et liggimenne, mis ta pärs ralt on, woiks ennesele piddada.

1) Argo wallitsego pat mitte kui kuningas teie surrelikko ihho sees, et teie wottaksite temma sanu na kuulda temma himmude sees. Rom. 6, 12.

2) Argo otfigo ükski, mis temma enne kasso on, waid iggaüks otfigo, mis teise kasso on. I Kor. 10, 24.

4. Kuida woime meie kurjad himmud lammata?

Kui meie palwega Issanda Jesusse Kristusse käest nende wasto abbi ottime.

Palluge Jummalat, et teie kiwsatusse sisse ei sa. Iul. 22, 40.

Kümnes Käst.

1. Mis kelab Jummal kümnesas käsus!

Sedi a pärris-himmo ehk pärris-pato, mis innimesse süddames ka meelt wasto teuseb. Jak. 1, 13. 14.

Teie peate enneste peält ärraheitma endise ello polest sedda wanna innimest, kedda riikutakse pettuse himmude läbbi. Ewes. 4, 22.

2. Mis käsib Jummal kümnesas käsus?

Et meie südda keigest kurjast himmust peab puhhas ollema.

Teie peate uels sama omma mele waimus, ja enneste peäle wotma sedda uut innimest, kes

Jummala sarnatseks on lodud tõssise õiguse ja pühitsusse sees. Ewef. 4, 23. 24.

3. Kuida nimmetakse ühhe saunaga sedda keif mis Jummal nende kümne kässo sees selab?

Keif sedda nimmetakse pattuks.

4. Mis on pat?

Pat on keif se, mis Jummala kässo wasto on.

Iggauks, kes patto teeb, se teeb ka sedda, mis kässo wasto on, ja pat on se, mis kässo wasto on. I Joan. 3, 4.

5. Mitmesuggune on pat?

Kahhesuggune, 1) pärris-pat, mis kümne kässo sees keeltakse. 2) Teggo-pat, mis nende ühheksa kässo sees keeltakse.

6. Mis on pärris-pat?

Pärris-pat on se suur hinge hädda, mis meie ommaist wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba head teggema; agga ussinad ja walmis olleme kurja teggema.

Keif innimesse süddame mõttette mõtlemisfed on usna kurjad temma lapse-põlwest ja iggapäwa. I Mos. 6, 5. Peat. 8, 21.

Nemmad on ühtlase kolwatumaks sanud, ei olle sedda, kes head teeb, ei ühteainustki. Rom. 3, 12.

7. Mis on teggo-pat?

1) Keif, mis mele ja mõtte, sanna- ja kõnne, tõ- ja teggudega Jummala kässo wasto tehakse. 2) Kui innimenne

sed

sedda, mis Jummal käsib, jättab teggematta parreminne teades.

- 1) Pat on se, mis kässo wasto on. 1 Joan. 3, 4.
- 2) Kes moistab head tehha, ja ei te sedda mitte, sellele on se pattuks. Jak. 4, 17. Luk. 12, 47-8. Mitmesuggune on teggo, pat?

Kahhesuggune. 1) Melega tehtud pat, mis üks kurri innimenne teadawal wisil Jummalä kässo wasto teeb. 2) Nõdrus- sest ehk foggematta tehtud pat, kui üks wagaa innimenne teadmatta ja wasto n eelt sattub Jummalä kässo wasto ek- sima.

1) Kes, kui nemmad Jummalä kõhto teäsid, (et need, kes nisuggust tewad, surma wäart on) ei te seddasamma ükspäinis isse, waid neil on ka heal meel neist, kes sedda tewad. Rom. 1, 32.

2) Tahminne on kül minno jures, agga sedda head teggemist ei leia ma mitte. Sest minna ei te mitte sedda head, mis ma tahhan; agga ma teen sedda kurja, mis ma mitte ei tahha. Rom. 7, 18. 19. Ps. 19, 13.

Mis ütleb Jummal keikist neist-
sinnatüist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is- sand sinno Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, j. t. s.

1. Mis õppime meie neist sannust?

1) Et Jummal kangeste ja kowwaste tah-

hab mihhelda keik, kes tedda wihkawad.

2) Et Jummal tootab head tehha neile, kes tedda armastawad. Rom. 2, 9. 10.

2. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat, kes temma sannast ei holi, ja armastab omma wana pattust ello.

Lihha meel on waen Jummalat wasto, sest ei temma woigi heita. Rom. 8, 7.

3. Kes armastab Jummalat?

Se, kes hcamelega temma käsud peab.

Se on Jummalat armastus, et meie temma kässofannad peame, ja temma kässofannad ei olle mitte rasked. I Joan. 5, 3.

4. Mikspärrast on Jummalat need kümme kässo annud?

Sevärast, et meie neist öiete woiksimet tunda. 1) Omma usmata süddant, ja selle kurjad kombed. 2) Jummalat pühha tahtmist, kuida meie temma kässofunde järrele pühhaste ja waggaste peame ellama.

1) Kässo läbbi tulles patto tundmine. Rom. 3, 20.

2) Sinno kässofunde seest ollen ma moistust saanud, sepärrast wihkan ma keik walle teeraad. Eaul. 119, 104.

5. Ugga kas meie woime omma wasto Jummalat kässofunde täieste piddada?

Ei woi mitte, neid ep olle ka mitte sepärrast

pärrast antud, et meie woiksimme siin ilma nende järrele ilma pattota olla.

Kui käst olleks antud, mis woiks ellawaks teha, siis tulleks õigus tõeste käsust; agga kirri on teik kinnipannud patto alla. Kal. 3, 21. 22.

6. Ous siis Jummala käsud sega rahhul, et meie ei woi neid täieste pidada?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawaid meid Jesusse Kristusse jure.

Käso ots on Kristus, õigusseks iggaühhele, kes ussub. Rom. 10, 4.

7. Mil wiisil juhhatawad nemmad meid Kristusse jure?

Seddawisi, et meie neist õppime omma hinge hädda ja hukkatust süddamest tundma, ja Jesusse armo ja wäe läbbi temma käest abbi otsime, otame ja same.

Käst on meie juhhataja olnud Kristusse jure, et meie usso läbbi pidime õigeks sama. Kal. 3, 24.

8. Ous siis Kristus meid nüüd koggonist Jummala käsust lahti teinud?

Kül käso needmissesest ja nuhtlussest, agga mitte käso sanna kuulmissesest.

Kristus on meid ärralunnastanud käso needmissesest, kui ta sai needmisseseks meie eest. Kal. 4, 13.

Jesus ütleb: minna ei olle mitte tulnud käsko kautama, waid tõeks teggema. Matt. 5, 17.

9. Mis läbbi saad sa nüüd õnjaks?

Ei mitte käso läbbi, waid õige usso läbbi Jesusse Kristusse siise.

Meie teame, et innimeene käso teggude läbbi ei sa õigeks, kuid agga Jesusse Kristusse usso läbbi.

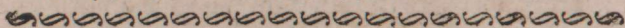
Kal. 2, 16.

B 5

10. Rusk

20. Kust õppime meie sedda?

Teifest peatükist, pühast risti-usust.

Teine Peatük.

Pühast Risti-Usust.

1. Mis tähendab se sanna, usk?

Kaks asja. 1) Usso õppetust. 2) Sedda usko, mis süddames on.

2. Mis on usso õppetus?

Keik, mis meie Jummal sanna meie hinge õnnistusseks tarwis lähhab õppida ja uskuda.

3. Mis on se usk, mis süddames on?

Se on sesamma walguis, mis Jummal omma sanna ja pühha waimo läbbi nende süddamesse annab, kes temma sanna kuulwad ja pattust pödrwad.

4. Mis teeb meid õnsaks?

Ei mitte usso õppetus üksi, kui ei olle se läbbi ka usko süddamesse sütud.

Kes minno sanna kuleb, ja ussub sedda, kes mind on läkkitanud, sel on iggawenne ello. Joan.

5, 24. Ebr. 4, 2. Rõm. 10, 9.

5. Mitmesuggune on usk?

Kahhesuggune. 1) Walle usk. 2) Tõsine, õige, ehk ellaw usk.

6. Mis on walle usk?

Walle usk on. 1) Walle õppetus. 2) Se tühhine mõtte, kui need innimesed om-

ommasst pattust ei põra, ja ommeti mõt-
lewad, et nemmad Jummal peäle loot-
wad ja õnsaks sawad.

1) Ilma aego teniwad nemmad mind, et nem-
mad õppetawad õppetussed, mis innimeste kās-
missed on. Matt. 15, 19.

2) Ust, kui temmal ei olle teggusid, on isseen-
neses surnud. Jak. 2, 17.

7. Mis on tõsine ja dige ust?

Se on se Jummal wäggi, mis läbbi
üks patto warrast waewatud ja koorma-
tud innimenne Jesussest kui omma aino
õunisteggiasst abbi otsib, omma patto
waewas temma armo peäle lodab, ja
temmassst ka üksväinis abbi otab ja saab.

Nenda on Jummal ma ilma armastanud, et
temma omma aino sündinud Poia on annud, et
ükski, kes temma sisse ussub, ei pea hukka sama,
waid et igaawenne ello temmal peab ollema.
Joan. 3, 16.

Tulge minno jure keik, kes waewatud ja koor-
matud ollete, ja minna tahhan teile hingamist
sata. Matt. 11, 28.

8. Mis sadab se dige ust usklikkude sees?

Dige ust sadab. 1) Jummal armo
pattude andeks-andmist. 2) Jaggawest
õigust. 3) Teeb Jummal lapsiks. 4)
Pühhasstab süddamed. 5) On armas-
tusse läbbi teggew. 6) Sadab woimust
keige kurja peäle.

1) Jes

1) Jeesusfest tunnistavad keik Prohvetid, et temma nimme läbbi keik, kes temma sisse ussuwad, peawad pattude andeks = andmist sama. Ap. Teud. 10, 43. Rom. 3, 24. 25.

2) Kes ussub selle sisse, kes sedda jummalas kartmatta õigeks moistab sellele arwatakse temma ufs õigusseks. Rom. 4, 5. Peat. 3, 28.

3) Teie ollete keik Jummalas lapsed usso läbbi Kristusse Jeesusse sees. Kal. 3, 26. Joan. 1, 12.

4) Jummal on nende süddamed usso läbbi puhtaks teinud. Ap. Teud. 15, 9.

5) Kristusse Jeesusse sees ei maksa ümberleikatud egga ümberleikmatta, waid se ufs, mis armatusse läbbi teggero on. Kal. 5, 6. Ebr. 11, 8.

6) Meie ufs on se woimus, mis ma ilma otte ärrawoitnud. I Joan. 5, 4.

9. Kelle sisse peame meie ussma?

Selle kalmaino Jummalas sisse.

Teie ufs ja lotus peab Jummalas peäle ollema. I Peetr. 1, 21.

10. Dns ennam, kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse ses, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks.

Kule Israael, Isand, meie Jummal on üks ainus Isand. Mark. 12, 29.

Kolm on, kes tunnistawad taewas, Issa, Sanna ja pühha Waim, ja need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

11. Kes on Jummal?

Jummal on üks ärraarwamatta Waim.

Jum

Jummal on üks Waim, ja kes tedda Jummar-dawad, need pearwad Waimus ja toes Jummar-dama. Joan. 4, 24.

12. Mis õppetab pühha kirri Jummal wisidest ja kumbdest?

Et Jummalala wisid on ärraarwamat-ta ja ärramoistmatta.

Kuis ärraarwamatta on temma kochtomoist-missed, ja ärramoistmatta temma wisid! Rom. 11, 33.

Jummal ellab ühhes walgusses, kuhho ükski ei sa, tedda ükski inimenne ep olle näinud, egga woi nähha. 1 Tim. 6, 16.

13. Els olle siis Jummal meile ühtegi ommaist wisidest omma fanna sees teada annud?

Jah on teada annud, sest Jummalala fanna õppetab, et temma on 1) igga-wenne, 2) ilma-muutmatta, 3) keige-wäggetam, 4) kes keif teab ja näab, 5) keigetarkem, 6) kes keifis paikus on, 7) tõsiine, 8) pühha, 9) õige, 10) heide, armolinne ja selge armastus.

1) Enne kui mäed sündsid, ja enne kui Ma ja ma-ilma lodi, siis olled sinna Jummal iggawesest sest iggaweste. Laul. 90, 2.

2) Selle walguste Issa jures ei olle muutmist egga wahhetamisse warjo. Jak. 1, 17.

3) Jummalala jures ei olle ühtegi asja woi-matta. Luk. 1, 37. Laul. 115, 3.

4) Ükski loom ei olle temma ees näggematta, waid keif on paljas ja arowalik temma süma ees. Ebr. 4, 13. 1 Joan. 3, 20. Tem-

5) Temma jures on tarkus ja wäggi, temmal on nou ja moistus. Job. 12, 13. Ean. 2, 20, 22.

6) Temma sees ellame, ja ligume, ja olleme meie. Ap. Tegg. 17, 28. Jer. 23, 23, 24.

7) Jeesus ütleb: Se on tõsine, kes mind on läkitanud. Joa. 7, 28. Laul. 33, 4. 2 Kor. 1, 20.

8) Pühha, pühha, pühha on wäggede Issand, keik ma-ilm on temma au täis. Jes. 6, 3. 3 Mos. 11, 44. Laul. 45, 8.

9) Jummal on õige keige omma wiiside sees, ja wagga keige omma teggude sees. Laul. 145, 17. Rom. 2, 5, 11.

10) Hallastaja ja armolinne on Jummal, pitka melega ja rikkas heldussest. Laul. 103, 8. 1 Joa. 4, 16.

12. Mitto öppetust öppetab teine peatük?

Kolm öppetust. 1) Lomisest. 2) Arrastamistest. 3) Pühhitsemistest.

Esimenne öppetust:

Lomisest.

1. Mis on lominne?

Se on Jummalala tõ, et temma algmisest keik asjad on teinud, mis mitte enne ep olnud. Ebr. 11, 3.

2. Kes on keik asjad lomid?

Kolm-ainus Jummal, Issa, Poeg ja pühha Waim, ommetegi arwatakse lomisest tõ Issa kohta.

Jehowa sanna läbbi on taewad tehtud, ja temma su Waimo läbbi keik nende wäggi. Laul. 33, 6.

Weil

Meil on agga üks Jummal, se Issa, kellest keik asjad on, ja meie temma sees. 1 Kor. 8, 6.

3. Mis asjast on Jummal keik lohud?

Ei ühhestki nähtawast asjast.

Usso läbbi moistame meie, et ma-ilm Jum- mala sanna läbbi on walmistud, et se mis nähk- se, on sanud neist, mis ei nähta. Ebr. II, 3-

4. Mitme päwaga on Jummal keik lohud?

Kue päwaga.

Kue päwaga on Jummal taewast ja maad tei- nud, merd ja keik mis nende sees on. 2 Mos. 20, 11.

5. Mikspärrast on Jummal keik lohud?

Onnma Jummalikko nimme auuks, ja innimeste kasuks.

Taewad juttustawad Jummalala au, ja taewa- lautus kulumat temma kätte tööd. Laul. 19, 2.

Wallitsege ülle kallade mis merres, ja ülle lin- dude mis taewa al ja keik ülle ellajatte, mis Ma peäl liguwad. 1 Mos. 1, 28.

6. Mitmesuggused on keik lomad?

Rahhesuggused, 1) näggematta 2) nähtawad lomad.

Kristusse läbbi on keik lodud, mis taewaste sees, ja mis Ma peäl on, mis nähtawad ja näg- gematta on. Kol. 1, 16.

7. Kes on need näggematta lomad?

Keik mis filmaga ei woi nähha.

8. Kes on need illemad neist näggematta lomadesi?

Inglid.

9. Mis on Inglid?

Nemmad on waimud Jummalast lodud.

Ta teeb ommad Inglid wainuks, ja ommad teenrid tullelegiks. Ebr. 1, 7.

10. Mitmesuggused on Inglid?

Kahhesuggused, teised on head, teised kurjad Inglid.

11. Mis tewad need head Inglid?

1) Nemmad kiitwad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. 2) Kaitswad ja hoidwad nemmad innimesi, keigeennamiste neid waggasid.

1) Kiitke Jummalat, teie temma Inglid, teie waggewad wahwad, kes teie temma sanna järrele tete, temma sanna heäle kuuldes. Laul. 103, 20.

2) Jummal tahhab ommad Inglid sinno pärast käsida, et nemmad sind pearwad hoidma keige se teie peäl. Laul. 91, 11. Ebr. 1, 14.

12. On need kurjad Inglid ka Jummalast lodud?

Ja on, agga mitte kurjaks, waid heaks ja ilma-pattota.

Jummal watas keige se peäle, mis ta olli teinud, ja wata se olli wägga hea. 1 Mos. 1, 31.

13. Kust nemmad siis kurjaks on sanud?

Nemmad on Jummalast ärratataganenud ja patto teinud.

Need Inglid, kes omma hakkatust ei hoidnud, waid omma ello asset mahhajatnud, on Jummal sure päwa kohtoni jagawesses wangi-põlwes pimmedusse al kinnipiddanud. Jud. s. 6.

14. Mis tewad need kurjad Inglid?

1) Nemmad pannerwad allati Jum-
mala

mala wasto. 2) Püüdwad nemmad innimesse hukka sata.

1) Sellesinnatse ma- ilma jummal on nende uskmatra rahwa meled söggedaks teinud, et neile ei pea paistma armo- õppetusse walguš Kristusse auust, kes on Jummalala kuio. 2 Kor. 4, 4- Luf. 8, 12.

2) Teie waenlane, se kurrat káib ümber kui mbiraja loukoer, ja otsib, kedda temma woiks árra neelda. 1 Peetr. 5, 8.

15. Mis sugused on need náhtawad lomad?

Keik, mis filmaga woib náhha.

16. Kes on need üllemad neist náhtawaišt lomadest?

Junnimesseš.

17. Kas sa usud, et Jummal ka find on lonud?

Jah minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad on lonud.

Jummalala Waim on mind teinud, ja selle Keigewággewama õhk on mulle ello annud. Job. 33, 4. Paul. 139, 13. 14.

18. Kust on Jummal esimeenne innimesse ihho lonud?

Uhhest mullast tükkišt.

Jummal walmistas sedda innimesst, mis pörm on, mullast. 1 Mos. 2, 7.

19. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus innimesse ninnašse ellawat õhko: nenda sai innimenne ellawaks hingeš. 1 Mos. 2, 7.

20. Kuida on Jummal innimesse lonud ihho polešt?

Jummal on temmale annud filmad, kórwad ja keik liikmed.

21. Mis sagguseks on temma hinge lonud?

Waimuks, moistusse ja tahtmissega.

22. Mis esfimesse innimesse nimmi olli?

Adam.

23. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa.

24. Rust loi Jummal Ewat?

Adama Külje-luust.

Jesand Jummal ehbitas se külje-lu, mis ta innimessest olli wötnud, naeseks, ja satis tedda Adama jure. I Mos. 2, 22.

25. Kelle sarnatseks on Jummal innimesse lonud?

Jummal on innimest ennese sarnatseks lonud, nenda et temma olli puhha, õige ja õnnis.

Jummala loi se innimesse omma nõo järrele, Jummala nõo järrele loi ta tedda, mehheks ja naeseks loi temma neid. I Mos. 1, 27.

26. Ons innimenne Jummala sarnatseks jånud?

Ei olle mitte jånud.

Übhe innimesse sannapõlgmisse läbbi on paljo sanud pattuseks. Rom. 5, 19.

27. Mis sparrast polle ta mitte Jummala sarnatseks jånud?

Sest et temma kurrati pettusse ja kawwalusse läbbi Jummala käsust ärrataaganes ja söi sest ärrakeeldud puust.

Se naene wottis selle pu wiljast ja söi, ja andis ühtlase ka omma mehhele, ja temma söi. I Mos. 3, 6. Rom. 3, 10-12.

28. Kelle

28. Kelle sarnatseks on temma siis sanud?

Kurrati sarnatseks.

Kes patto teeb, se on kurratist; sest kurrat teeb patto algmissest. 1 Joan. 3, 8.

29. Dns siis Udama patto läbbi keik innimesed kurrati sarnatseks sanud?

Jah on sanud, Jummal parrago!

Otselai ühhe innimesse läbbi pat on ma ilma sisse tulnud, ja patto läbbi surm, nenda on ka surm keikide innimeste sisse läbbi läinud, kelle ühhe fees nemmad keik on patto teinud. Rom. 5, 12.

30. Kas Jummal siis meid tahhab jätta kurrati sarnatseks?

Ei tahha mitte.

Jssand ei tahha mitte, et monned peawad hukka minnema, waid et keik peawad meeleparrandamist kätte sama. 2 Peetr. 3, 9.

31. Ugga kes hoiab ja toidab innimesi?

Se Jummal, kes tedda on lonud.

Jummal, kes ma ilma on teinud ja keik, mis seal sees on, sesinnane et temma taewa ja Ma Jssand on s s annab isse keikile ello ja õhto ja keik. Ap. Tegg. 17, 24. 25.

32. Kuida toidab temma neid?

Temma annab peäleegi rided, Kingad, sõmisse ja jomisse s s s rohkeste ja iggapääw.

Jummal ei olle isseennast mitte tunnistamatta jätnud, et ta meile on head teinud, ja on taewast meile wihma ja head wiljalist aega annud, ja roa ja rõmoga meie süddamed täitnud. Ap. Tegg. 14, 17.

33. Kas Jummal meile weel ennam head teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid keige hädda ja kurja eest.

Ello ja head olled Sa mulle teinud, ja so illes waatminne hoiab mo waimo. Job. 10, 12.

34. Mikspärrast toidab, hoiab ja kaitseb Jummal meid?

Sedda keik teeb temma isalikkust, jummalikkust armust ja heldussest.

Otselkui Issa laste peäl hallastab, nenda hal lastab Jummal nende peäle kes tedda kartwad. Paul. 103, 13. Matt. 5, 45.

35. Mis on sepärrast meie kohhus?

Se eest on meie kohhus Jummalat kitta, tännada, tenida ja temma sanna kuulda.

Jesand sinna olled wõärt wõtta au ja auustust, ja wägge, sest et sa olled keik asjad lonud: ja sinno tahtmisse läbbi on nemmad, ja on lodud. Ilm. 4, 11.

36. Kas sinna ussud sedda keik tõssi ollewad?

Jah, se on tõeste tõssi.

37. Ons Jummal meile weel suremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on 1) meid omma Poia sees enne ma-ilma asfutamisist ärrawallitsenud õnnistusseks, ja on 2) meile omma aino sündinud Poia an-nud Lunnastajaks ja Õnnisteggjaks.

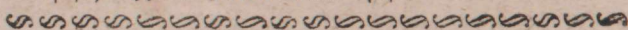
1) Jesusse Kristusse Issa on meid ärrawal-litsenud Temma sees, enne ma-ilma asfutamisist,

et meie piddime ollema pühhad ja ilmalaitmatta
Temma ees armastusse sees. Ewef. 1, 4.

2) Kui aeg täis sai, läkkitas Jummal omma
Poega, et Ta piddi naesest sündima, ja kässo alla
sama, et temma neid, kes kässo al ollid, piddi
ärralunnastama. Kal. 4, 4.

38. Kust öppime meie sedda?

Pühhas Ewangeliummist ehk armo-öppe-
tussest; ja lühhidelt teise peatükkiteisest öppe-
tussest, Ärralunnastamisest.

Teine Öppetüs: Ärralunnastamisest.

1. Kes on meid innimesi lunnastanud?

JESUS KRISTUS Jummal
Poeg.

Jesusse Kristusse sees on meil ärralunnas-
tamine temma werre läbbi, pattude andeks and-
mine temma armo rikkust möda. Ewef. 1, 7.

2. Mis se on; et Kristus meid on lunnastanud?

Se on, et ta pattust, Jummal wihasst,
surmast ja kurrati wäest meid omma kallli werre
ja surmaga on peastnud ja lahti teinud.

3. Kuida on se lunnastamine sündinud?

Sedda wisi, et temma innimeste pat-
tud ennese peäle on wotnud, nende patto
nuhtlussed kannud, ja Jummal taht-
mist nende eest täieste teinud.

Tõeste meie haigussest on temma ennese peäle wõtnud, ja keif meie wallo kannud. Temma on meie ülleastmiste parrast hawatud, ja keif meie üllekohto parrast ärrarõhnutud: se karris tus olli temma peäl, et meil piddi rahho ollema, ja temma muhkude läbbi on meile terwis tulnud. Jes. 53, 4. 5. Kal. 4, 4. 5. Paul. 40, 8. 9.

Wata, se on Jummalal Tal, kes ma ilma patto ärrakannab. Joan. 1, 29.

4. Mis on Jummalal Poia nimmi?

JESUS KRISTUS.

5. Mis on Jesus meie kele?

Üks ärrapeastia ja õnnisteggia.

Maria peab ühhe poia ilmale toma, ja sinna (Josep) pead temmale nimme pannema **JESUS**, sest temma peastab omma rahwast nende pattudest. Matt. 1, 21. I Tim. 1, 15.

6. Mis on Kristus meie kele?

Üks salwitud ehk woitud.

Jesanda Waim on minno peäl; separrast on Ta mind woidnud. Jes. 61, 1. Luuk. 4, 18.

7. Misga on Kristus woitud?

Pühha Waimoga.

Jummal on tedda woidnud pühha Waimo ja wäega. Ap. Teg. 10, 38.

8. Miksparrast on temma pühha Waimoga woitud?

Temma on se läbbi seätud ja walmistud meie üllemaks Preestriks, Prohwetiks ja Kunningaks.

Meil on üks suur üllempreester Jesus Jummalal Poeg. Ebr. 4, 14. 7 p. 26.

Ühhe

Ukhe Prohweri tahhan ma neile sata tous ma nende wendade feast, nenda kui sinna olled, ja Ma tahhan ommad sannad Ta subho panna, ja ta peab nende wasto rakima keik sedda, mis ma tedda kassin. 5 Mos. 18, 18. Joan. 6, 14.

Minna ollen woidnud omma Kuninga, omma pühha Sioni mäe ülle. Paul. 2, 6.

9. Miks on temma meie üllemaks preestriks seätud?

1) Et temma meie pattud piddi lep pitama, isseennast meie eest ohwerdades.

2) Et temma meie eest piddi palluma ja meid õnnisama.

1) Ta piddi armolinne ja ustaw üllempreester ollema neis aejus, mis Jummalala ees on tegge mist, rahwa pattud ärraleppitada. Ebr. 2, 17.

2) Selsinnatsel on sepärrast, et ta iggaweste jääb, ilmalõpmatta preestri ammet Sepärrast woib temma ka allati ja ta este õnsaks tehha neid, kes temma läbbi Jummalala jure tullewad, ja el lab ikka seks, et ta nende eest pallub. Ebr. 7, 24-25.

10. Miks on temma Prohweriiks seätud?

Et ta meile Jummalala nou meie õnnis tussest piddi kullutama.

Ukski ei olle ial Jummalat näinud, se ainus südinud Voeg, kes Issa sülles on, se on meile ärraselletanud. Joan. 1, 18.

11. Miks ta siis Kuningaks on seätud?

1) Et ta kurrati riki piddi ärrawoit ma; 2) omma foggodusse ja keikide lo made ülle wallitsema.

1) Temma on kõrgesse ülleslainud ja on wan gipiddajad wangi wõtnud. Ewef. 4, 8.

Jummal on keik temma jalge alla pannud, ja on tedda pannud foggodussele Peaks keik ülle asjade n. t. s. Ewes. 1, 22.

2) Temma peab kui Kunningas wallitsema, kuni temma keik waenlased ennese jalge alla saad pannud. 1 Kor. 15, 25. Laul. 8, 7-9.

12. Mis on meie Snnisteggia omma ollemisse polest?

Temma on Jummal Poeg, tõssine Jummal ja tõssine innimenne.

Kristus tulleb wannemist lihha polest, kes on ülle keikide Jummal, kidetud iggaweste. Rom. 9, 5.

13. Kuida on temma tõssine Jummal?

Et temma Jummalast ommast Isast on sundinud iggaweste.

Temma wäljaminnemissed on wannast iggawessast aiaf olnud. Mik. 5, 1.

Sa olled mo Poeg, miina ollen sind, tanna sunnitanud. Laul. 2, 7.

14. Kuida on temma tõssine innimenne?

Et temma sel aial, mis Jummal olli seadnud, neitsist Mariast on ilmale todud.

Ja se Ingel ütles: Wata, sa pead kaima peäle sama ja Poia ilmale toma = Jesus. Laul. 1, 31.

15. Mikspärrast pididi Jesus Kristus tõssine Jummal ja tõssine innimenne ollema?

Et temma meie Isand pididi ollema, kes meid ärrakaddanud ja huk, kamoistetud innimesi woiks peasta ja lunnastada.

Jummesse Poeg on tulnud otsima, ja õnsaks teggema, mis on ärrakaddunud. Luk. 19, 10.

16. Kelle käest piddi temma meid peäksima ja lunnastama?

Keikist pattust, surmast ja kurrati wäest.

Jesusse sees on meil lunnastamine temma werre läbbi, se on pattude andeks-andmine. Kol. 1, 14.

Jesus on surma ärrakautanud, ja ello, ja hukkaminnematta põlwe walge ette tonud armo-õp-
petusse läbbi. 2 Tim. 1, 10.

Seks on Jummal Poeg armwalikkuks sanud, et temma kurrati teud piddi ärrarikkuma. 1 Joan. 3, 8. Ebr. 2, 14. 15.

17. Misga on temma meid lunnastanud?

Ei mitte kulla ehk hõbbedaga, waid omma pühha kalli werrega, ja omma ilmasüta kannatamisega ja surmaga.

Teid ei olle mitte kadduwatte asiadega, ei hõbbeda egga kullaga lunnastud teie tühiast ellamisest, mis teie ollete wannemist õppinud: waid Kristusse kui ühhe ilmariggata ja puhta talle kalli werrega. 1 Peetr. 1, 18. 19.

18. Ons Jesus Kristus siis kannatanud?

Jah on kannatanud hinge ja ihho polest.

Ta hakkas kurwaks sama, ja hirmust ahastust tundma. Siis ütles ta neile: minno hing on wägga kurb surmani. Matt. 26, 37. 38. Jes. 53, 4. 5.

19. Kelle wallitsusse al on temma kannatanud?

Pontsiusse Pilatusse wallitsusse al, kes sel aial Juda rahwa ülle olli seätud.

20. Dns temma ka surnud?

Jah on surnud.

Kristus on surnud meie pattude eest kirjade järrele. I Kor. 15, 3.

21. Mis surma surri temma?

Tedda lödi risti.

Ta allandas isse = ennast, ja sai sammawotlikuks surmani, peälegi risti surmani. Wil. 2, 8.

22. Miks ta risti surma pididi surema?

Et temma meid pididi lunnastama kasso needmissesest ja Jummalala wihhast.

Kristus on meid arralunnastanud kasso needmissesest, kui ta sai needmisseseks meie eest, sest kirjotud on: arranetud on iggäuks, kes pu tülges poob. Kal. 3, 13.

Jesus peastab meid ärra sest tullewast wihhast. I Tess. 1, 10. peat. 5, 9.

23. Kas jäi temma risti?

Ei jänud mitte, waid tedda maeti mahha.

24. Dns temma hawa sisse jänud?

Ei olle mitte, waid temma on üllestousnud surnud kolmandamal päwal.

Nenda on kirjotud, ja nenda pididi Kristus kannatama ja üllestousma surnust kolmandamal päwal. Luuk. 24, 45.

25. Dns

25. Dns temma ka pörgo lainud?

Jah on pörgo lainud, kui patto, surma ja hurrati ärrawoitja.

Minnu ka on pörgo ja surmad wotmad. Zlm. I, 18.

Surm on ärraneeltud woimusse sisse. Surm kus on sinno astel? pörgo haud kus on sinno woimus. I Kor. 15, 54. 55. 57.

26. Kubho läks temma pärrast illestouzmist?

Temma läks taewa, seal istub temma Jummal omma keigewäggewama Issa parramal kael.

Issand, kui ta nendega sai rākinud, woeti illes taewa, ja istub Jummal parramal polel. Mark. 16, 19.

27. Mis on Jummal parram kāsfi?

Se on Jummal üpris wägga suur au, wäggi ja melewald, taewas ja Ma peäl.

Jesus ütles: minnule on antud keik melewald taewas ja Ma peäl. Matt. 28, 18.

Jesus on istnud sure au parrama kaele illewel kõrges. Ebr. 1, 3.

28. Mis se on, et Jesus istub omma Issa parramal kael?

Se on, et meie Issand Jesus sesama jummalikko au ja wäega wallitseb, kui taewane issa, ja keik keikis täidab.

Jummal on Kristus pannud istma omma parrama kaele taewaste asjade sisse, Ja temma on keik temma jalge alla pannud, ja on teda pannud foggodussele Peaks keik ille asjade,

Se

Se on temma ihho, mis täidetakse sellest, kes keik keikis täidab. Ewes. 1, 20. 22. 23.

29. Kus siis Kristus koggonist meie jurest ärralainud?

Ei olle mitte, sest temma on meie jures ma ilma otsani; agga wiimsel päwal peawad meie silmad tedda jälle nägema.

Wata, minna ollen iggapäwa teie jures ma ilma otsani. Matt. 28, 20. Ap. Teg. 1, 11.

30. Mikspärrast tulleb temma wiimsel päwal jälle nähtawal kombel?

Temma tulleb kohhut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Jummal on meid kääsnud rahwale kuulutada, ja tunnistada, et sesamma on se Jummalast seätud ellawatte ja surnutte kohtomoistja. Ap. Teg. 10, 42.

31. Mis saggused on need ellawad ja surnud?

Need ellawad on, kes siis Ma peäl ellawad, kui Jesus tulleb. Need surnud on, kes enne on ärrasurnud, ja siis peawad üllestouma.

Wata, ma ütlen teile ühhe sallaja asia: ei meie kül keik läbhä maggama, agga meid keik peab mudetama. I Kor. 15, 51. I Tess. 4, 15. 16.

32. Mil aial tulleb se wiimne päaw?

Sedda ei tea meie, ei Inglise taewas, weid Jummal üksi.

Sest päwast ja tunnist ei teie ükski, ei ingliske taewas, kui agga minno Issa üksi. Matt. 24, 36.

33. Kuida

33. Kuida moistab JEsus Kristus kōhhut?

Sedda möda, kui iggaur's siin ilmas on ellanud.

Meie peame keik arwalikkuks sama Kristusse kōhto-jārre ees, et iggaur's peab sedda möda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

34. Mikspärrast on siis JEsus meid lunnastanud?

Et meie temma ommad piddime ollema, ja temma rikis temma al ellama ja teoda tenima.

Jesusse Kristus on isseennast meie eest annud, et ta meid piddi ärralunnastama keigest üllekōhtust, ja puhastama ennese issi-rahwaks, mis ussin on hea tōle. Tit. 2, 14.

35. Kuida peame meie tedda tenima?

Iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on üllestousnud surrust, ellab ja wallitseb iggaweste.

Meed kes ellawad, ei pea ennam ennestele elama, waid sellele, kes nende eest on ärrasurnud ja ülleärratud. 2 Kor. 5, 15. Luk. 1, 74. 75.

36. Kas sinna ussud sedda keik tōssi ollewad?

Jah se on tōeste tōssi.

Ustaw on se sanna ja keigewastotmisse wäart. 1 Tim. 1, 15.

37. Agga kas meie woime ommast wäest JEsust nenda tenida?

Ei woi mitte, kui agga pühha Waimo wäe ja abbi läbbi.

Sedda

Sedda ei tulle mitte teie käest; Jummalal and
on se. Ewes. 2, 8.

38. Kust öppime meie sedda?

Teise peatükki kolmandamast öppetus-
fest: Pühhitsemisfest.

Kolmas Öppetus:

Pühhitsemisfest.

1. Mis se on: pühhitsema?

Se on: pühhaks, puhtas ja waggaks
teggema.

2. Kes teeb innimesed pühhaks?

Kolmainus Jummal; siiski öppetakse
pühhas kirjas, pühhitsemist isstárranist
pühha Waimo tö ollewad.

Jummal on algmisfest teid ärrawallitsenud
önnistusfests, Waimo pühhitsemisese ja töe usso
lábbi. 2 Tess. 2, 13.

3. Mis lábbi pühhitseb pühha Waim innimesi?

Jummalal sanna ja Sakramentide
lábbi.

Kristus on armastanud foggodust, ja on
isfeennast selle eest ärraannud, et ta sedda widdi
pühhitsema, ja on sedda puhtaks pesnud wee
pessemisese lábbi sanna sees. Ewes. 5, 25. 26.

4. Kes on pühha Waim?

Pühha Waim on se kolmas selle ai 10
Jum-

Jummala ollemisese sees, üks ainus tõsine Jummal Jõsa ja Poiaga, kes Jõsast ja Poiast wäljalähhab ja tulleb.

Kui se tõöstia saab tulnud, kedda minna teile tabhan läkitada Jõsast, se tõe Waim kes Jõsast wäljalähhab, sesamma peab minnust tunnistama. Joan. 15, 26. Ap. Teg. 5, 3. 4.

5. Mikspärrast nimmetakse tedda pühhaks?

Sepärrast, et ta isseenneses pühha on, ja neid, kes Jummal sanna wõtward kuulda, pühhaks ja waggaks teeb.

Teie ollete ärrapestud, teie ollete pühhitsetud, teie ollete õigeks tehtud Jõsanda Jesusse nimme sees, ja meie Jummal Waimo läbbi. I Kor. 6, 11.

6. Eks innimenne ei woi mitte ommast wäest Jesusse sisse uskuda, egga waggaks sada?

Ei woi mitte, sest ükski innimenne ei woi ommast melest ja wäest Jesusse Kristusse omma Jõsanda sisse uskuda, egga temma jure sada.

Ükski ei woi Jõsust Jõsanda's nimmetada, kui agga pühha Waimo läbbi. I Kor. 12, 3.

7. Kuida sawad siis innimesed Jõsusse jure?

Kui pühha Waim neid Ewangeliummi ehk armo-õppetusse läbbi. 1) Kutsub. 2) Omma annettega walgustab, ja 3) õige usfo sees pühhitseb ja hoiab.

1) Jummal on ustaw, selle läbbi teid on kutsutud

futud temma Poia meie Jhsanda Jesusse Kristusse ossasamisfeks. 1 Kor. 1, 9.

Seks on Jummal teid kutsnud meie Ewangeliummi läbbi, et teie meie Jhsanda Jesusse Kristusse au piddite kätte sama. 2 Tess. 2, 14.

2) Arka ülles, kes sa maggad, ja touse ülles surrust, siis wõttab Kristus sind walgustada. Ewes. 5, 14. Peat. 1, 17-20.

Jummal on nende süddamed usso läbbi puhkaks teinud. Ap. Teg. 15, 9. Ewes. 4, 30.

8. Mis on Ewangeliumi ehk armo-öppetüs?

Ewangelium on need rõõmsad sannummed, et Jummal omma Poia keikile inimestele on annud lunnastajaks ja õnnisteggiaks.

Minna ei häbbene mitte Kristusse armo-öppetusfest; sest se on Jummalala wäggi õnnistusfeks iggaühhele, kes ussub. Rom. 1, 16.

9. Kuida nimmetakse neid hopis, kedda pühha Waim Ewangeliummi läbbi kutsub, koggub, walgustab. j s. t.?

Neid nimmetakse pühhaks ristis-kogodusseks, ehk pühhaks.

Teie ollete pühhade seltsi-rahwas, ja Jummalala koddakondsed, Apostlide ja Prohmetide raia peäle üllesehitud, kus Jesus Kristus isse nurgakiwoni on. Ewes. 2, 19. 20.

10. Mis on se pühha ristis-kogodus?

Keik pühhad ristis innimesed siin Ma peäl, mis pühha Waim Ewangeliummi läbbi kutsub, koggub, walgustab

gustab, pühhitseb ja Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab.

Kedda Jummal on enneseadunud, neid on temma ka kutsunud, kedda ta on kutsunud, neid on temma ka õigeks teinud, ja kedda ta on õigeks teinud, neid on ta ka auustanud. Rom. 8, 30.

11. Kussa tunnukse pühha risti: koggodust ollewad?

Seäl kus 1) Jummal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse, ja kus 2) pühhad sakramentid Kristusse seadusse järrele prugitakse.

1) Jesus ütles: Kui teie minno sanna sisse jäte, siis ollete teie tõeste minno Jüngrid. Joan. 8, 31.

2) Nemmad jäid allati Apostlide õppetusse ja õsfasamisse, ja leitwa murdmisse, ja palwette sisse. Ap. Teg. 2, 42.

12. Mis on pühhade ossa: saminne?

Se on, kui waggad innimesed pühha Waimo läbbi, teine teisega Jummalast, ja teine teise kahjust ja kasjust ossa wotwad.

Kui üks life kannatab, siis kannatawad ka teik liikmed, ja kui üht liket auustakse, siis on teik liikmed ka rõõmsad. Algga teie ollete Kristusse ihho ja liikmed, iggaüks omma ossa polest. 1 Kor. 12, 26. 27. Ewef. 4, 3-7. Joan. 1, 3.

14. Kas ja ussud pattude andeks: andmist?

Jah minna ussun, et pattud andeks antakse.

Jesussest tunnistawad teik Prohwetid, et

Temma nimme läbbi keik, kes Temma sisse ussus
wad, peawad pattude andeks, andmist sama.
Ap. Tegg. 10, 43.

14. Kes annab pattud andeks?

Kolm. ainus Jummal.

Jesand Jummal peab heldust mitme tuhhan-
dele, ja annab andeks üllekohhut, ja ülleastmist
ja patto. 2 Mos. 34, 7.

15. Mis saggused pattud annab Jummal andeks?

Keiksaggused, agga mitte sedda patto
pühha Waimo wasto.

Minna ütlen teile: igga pat ja teotamine an-
takse innimestele andeks; agga teotamine püh-
ha Waimo wasto ei anta innimestele mitte an-
deks, ei selsinnatsel egga tullesal aial. Matt.
12, 31. 32.

16. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes ommad pattud öiete tund-
wad, süddamest kahhetsewad, ja kindla
usfoga Jesusse käest armo ja abbi otse-
wad. Matt. 11, 28.

Jesusse Kristusse Jummalala Poia werri-
teeb meid puhtaks teigest pattust. 1 Joan. 1, 7.
Ap. Tegg. 26, 18.

17. Kellele ei anta mitte pattud andeks?

Meile, kes omma rummalusse ja pat-
tuse ello sisse jäwad ellama.

Jesus ütleb: kui teie ei ussu, et Minna ollen,
siis surrete teie omma pattude sees. Joan. 8, 24.

18. Kes need, keelele pattud ou andeks antud, patto
 kiusatussest ka foggone lahti on?

Ei olle mitte, waid pat kiusab neid iska.

Kui meie ei ütle ennesel patto ollewad, siis pet-
 tame meie isseennast, ja tödde ei olle mitte meie
 sees. 1 Joan. 1, 8.

19. Millal sawad nemmad keigest pattust lahti?

Kui nemmad surrewad.

Kui Isand mind ka peastab keigest kurjast
 teust, ja aitab omma taewase rigisse. 2 Tim. 4, 18.

20. Kas siis keik innimesed peawad surrema?

Jah peawad.

Surm on patto palk, agga iggawenne ello on
 Jummalala armo, and Kristuse Jesusse meie
 Isanda sees. Rom 6, 23.

21. Kas siis innimesed jäwad surma sisse?

**Ei jä mitte, waid nemmad peawad
 keik üllestousma.**

Mul on se lotus Jummalala peäle, mis ka needa
 sinnatsed isse ootwad, et õigede ja üllekohtuste
 surnutte üllestousminne peab tullesma. Ap. Teg. 24,

15.

22. Mill aial tousewad nemmad üles?

Wiimsel päwal.

23. Mis peab üllestousma?

**Ei mitte hing, sest hing ei surre; waid
 lihha ehk meie ihho, mis mullaks on lai-
 nud, peab üllestousma.**

Se põrm saab jälle mullase, nenda kui ta ol-
 nud, ja se waim lähhab jälle Jummalala jure, kes
 tedda on annud. Kogg. 12, 7.

24. Kas siis sesamma ihho ja lihha, mis meil nüüd on, peab üllestousma?

Sesamma ihho ja lihha peab üllestousma, agga mitte ennam lihhalikko, waid waimolikko kumbedega.

Nenda on surnutte üllestousminne: Eaddus was põlwes külwatakse ihho, hulkaminnematta põlweks ärratakse sedda ülles. Üks lihhalik ihho külwatakse, üks waimolik ihho ärratakse ülles. I Kor. 15, 42. 44.

25. Kes ärratab surnud ülles?

Kolm-ainus Jummal, keigeennamiste meie Issand Jesus Kristus.

Se kes Issandat Jesust on üllesärratanud, wottab meid ka Jesusse läbbi üllesärrata. 2 Kor. 4, 24. Rom. 8, 11.

26. Mis saggused innimesed ärratab Temma ülles?

Keik innimesed, pühhad ja kurtjad?

Tund tulleb, millal keik, kes handade sees on pearwad Jummalä Poia heäle kuulma, ja wälja tulles, kes on head teinud, ello üllestousmisfeks; agga kes on pahha teinud, hulkamoistmisse üllestousmisfeks. Joan 5, 28. 29. Tan. 12, 2.

27. Mis tulleb siis, kui surnud on üllestousnud?

Se suur kohhus ja ma-ilma ots.

Jummal on ühhe päwa seadnud, millal ta ma-ilma peäle tahhab kohhut moista õiguseses, ühhe Mehhe läbbi kedda ta seks on seadnud. Ap. Tegg. 17, 31.

28. Kes moistab siis kohhut?

Kolm-ainus Jummal; isfiärranis meie Issand Jesus Kristus. Jum-

Zummal on meid käsnuud rahwale kuulutada, ja tunnistada, et temma on se Zummalast seä- tud eilawatte ja surnutte kohtomoista. Ap. Teg- 10, 42.

29. Kelle peäle moistab temma kohhut?

1) Kurrati ja keikide kurja inglide peäle, ja 2) keige innimeste peäle.

1) Ja se kurrat, kes neid ärraeksitas, heideti tulle ja weewli järwe, „ „ ja neid peab waewa- tama õõd ja päwad iggaweste iggaweseks aiaks. Zlm. 20, 10.

2) Meie peame keik awwalikkus sama Kris- tussē kohto-järre ees, et iggawiks peab sedda mõda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

30. Mis tulleb siis kui kohhus on moistetud?

Sellesinnatse ma-ilma ots.

Taewad peawad rakkumisega mõda minne- ma, ja ilmalikkud asjad ärrapõllema ja lõpma, ja Ma ja need teud, mis seal sees on, peawad ärrapõllema ja ärrasullama. 2 Peetr. 3, 10. 12.

31. Kuhho siis sawad pühhad?

Iggawesse ellusse.

Iggawest ello kül neile, kes head tehhes kannat- tussēga au, ja kitust ja hukkaminnematta õnne otsiwad. Rom. 2, 7.

32. Kuhho sawad kurjad?

Iggawesse hukatusse sisse.

Kes peawad nuhtlust kannatama, iggawest hukkatust, ärraheidetud Isanda pallest, ja tem- ma wäe auust. 2 Tess. 1, 9.

33. Kas sinna ussub sedda keik tõssi ollewad?

Jah se on tõste tõssi.

Se taemas ja se Ma lähhawad hukka, agga minno sannad ei lähhä mitte hukka. Matt. 24, 35.

34. Mis peab sepärrast meie keigesurem murre ollema?

1) Et meie omma Jesusse armo-õppetust heal meel kuleme ja wastowõtame. 2) Keigeennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis Jesus meid maenitseb.

1) Tõest, tõest minna ütlen teile: kes minno sanna kuleb, ja ussub sedda, kes mind on läkkitanud, sel on iggawenne ello, ja ei tulle mitte kohto alla, waid on surmast ello sisse läinud. Joh. 5, 24.

2) Katske, walwage, ja palluge Jummalat, sest teie ei tea mitte, millal se aeg on. Mark. 13, 33.

35. Kust õppime meie sedda õppetust: palwest?

Meie Katekismusse ramato kolmandamast peatükist.

Kolmas Peatük.

Jäsa meie Palwest.

1. Mis läbbi same meie Jummalat kääst õiget usko, ja keiksuggused muud anded?

Süddamelikko palwe läbbi.

Tõest, tõest minna ütlen teile: Mis teie ial Jäsalt pallute minno nimmel, sedda annab temma teile. Joan. 16, 23.

2. Ons Jummal ka käsknud palluda?

Jah on käsknud.

Palluge, siis peab teile antama, otsige, siis peate teie leidma; kopputage, siis peab teile lahti tehtama. Matt. 7, 7.

3. Kelle kohhus on palwet tehha?

Reikide innimeste kohhus, agga keit ei kolba palwele.

Teie pallute, ja ei sa mitte, sepärrast et teie pahhaste pallute. Jak. 4, 3.

4. Kes ei kolba palwele?

Se ei kolba palwele, kes meel omma rummalusse ja patto sisse jääb ellama.

Teie suur üllekohhus teeb lahutust teie ja teie Jummalaga wahhele, ja teie pattud petwad Jummalaga sulle teie eest ärra, et ta ei wotta kuulda. Jes. 59, 2.

5. Kes pallub Jummalaga mele pärrast?

Se pallub Jummalaga mele pärrast, kes omma patto hädda tunneb, ommast rummalussest ja pattust võrab, ja Jesusse Kristusse käest abbi otsib.

Issand ütleb: Ma watan willetsa, ja selle peäle, kelle waim on ruskus pekstud, ja minna sanna pärrast wärrisib. Jes. 66, 2. Laul. 10, 17.

6. Kuida peab temma palluma?

1) Waimus ja tões, ja 2) kindla ussoga.

1) Tõssised kummardajad peawad Issa kummardama Waimus ja tões, sest Issa otsib ka

nisuggused, kes tedda nenda kummardawad.
Joan. 4, 23. Laul. 145, 18. 19.

2) Algga ta pallugo uskus, ja ärgo olgo mitte
tahhe wahhel; jesi tes tahhe wahhel on, je on
merre laenede sarnane, mis tulest aetakse, ja
kaksipiddi heidetakse. Gest sesamma innimenne
ärgo möttelgo mitte, et ta middagi Jõsanda
kæst saab. Jaf. 1, 6. 7. Mark. 11, 24.

7. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho
ja hinge heaks tarwis lähhab.

Keik, mis teie ial palwest pallute, kui teie ussu-
te, peate teie sama. Matt. 21, 22.

8. Kelle nimmel peame meie palluma?

Jesusse nimmel.

Jesus ütleb: Mis teie ial pallute minno nim-
mel, sedda tahhan minna tehha, et Jõsa saaks au-
ustud Poia sees. Joan. 14, 13. peat. 16, 23.

9. Kelle eest peame meie palluma?

Jõse ennaste, keige innimeste, ka meie
waenlaste eest; keige ennamieste waggade
Jummala laste eest.

Sepärrast maenitsen minna keigeesste, et peab
tehtama pallumissi, palwestid, pallumissi teiste
eest, ja tänuamissi keikide innimeste eest. 1 Tim.
2, 1. 2. Wilip. 1, 4.

10. Mil aial peame meie palluma?

Jggal aial.

Palluge iggal aial keige palwe ja pallumisfega
Waimus. Ewef. 6, 18.

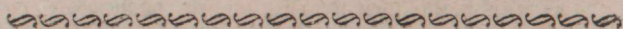
11. Kus paikast peame meie palwet teggema?

Keikis paikus.

Mehhed peavad keiges paikast luggema, ja üles tõstma pühhad laied. // Selsammal kombel ka naesed. I Tim. 2, 8.

12. Mis on se keigeparras palwe?

Se Issa meie palwe, mis meie Issand Jesus Kristus isse meid on õppetanud.

Õppetus Issa meie Palwest.

Ütke üles Issa meie palwe esimesesed sannad.

Meie Issa, kes sa olled taewas.

1. Mis se on?

Jummal tahhab meid se Issa nimme läbbi armolikkult kutsuda, j. t. s.

2. Kes on se Issa, kedda meie peame palluma?

Kolm ainus Jummal.

Sinna pead Issandar omma Jummalat kummardama, ja tedda ükspäinis tenima. Matt. 4, 10.

3. Witsparrast nimmetame meie tedda Issaks, ja ei mitte sureks kunningaks?

Sevärrast et se armolinne Jummal meid se Issa nimme läbbi tahhab armolikkult kutsuda: et meie 1) peame uskma, et temma meie õige Issa, ja meie temma õiged lapsed olleme. 2) Et meie julgeste ja kindla lotussiega

tedda peame palluma, nenda kui armsad lapsed omma armsa Issa palluswad.

1) Ma tahhan teile Issaks olla, ja teie peate mulle poegeks ja tütriks ollema, ütleb teigewäsgewam Issand. 2 Kor. 6, 18.

2) Lääki julgussega armo au-järke jure, et meie hallastust same, ja armo leiame. Ebr. 4, 16.

4. Mis peame meie weel siin tähhele pannema?

Meie peame ka hästi ommad südda-med läbbi katsuma, kas meie ka tõeste Jummalala lapsed olleme, kes selle helde taewase Issa sanna wõtrwad kuulda.

Mi mitto kui Jummalala Waimo läbbi juhhatse, needsinnatsed on Jummalala lapsed. Rom. 8, 14. Kal. 4, 6.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

1. Mis on Jummalala nimmi?

Jummal isse, temma pühhad wisid, temma pühha sanna, pühhad sakramentid ja teit, kust tedda tunnukse.

2. Eks Jummalala nimmi olle pühha ilma meie palweta?

Jummalala nimmi on kül isse = ennes ses pühha, agga meie pallume = = = pühhitsetud.

Pühha ja kartusse wäärt on Jummalala nimmi. Saul. III, 9.

3. Kui

3. Kuida pühhitsetakse Jummalala nimmi?

1) Kui Jummalala sanna selgeste ja puhtaste õppetakse. 2) Kui meie ka pühhaste kui Jummalala lapsed temma sanna mõda ellame.

1) Pühhitse neid omma tõe sees; sinno sanna on tõdde. Joan. 17, 17. Ap. Teg. 20, 27.

2) Menda kui se, kes teid on kutsunud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. 1 Peetr. 1, 15. 3 Mos. 22, 31. 32.

4. Kas meie ommast wäest woime sedda tehha?

Ei woi mitte; Sepärrast on meie kohhus, süddamest palluda: Sedda aita meid, armas taewane Jäsa!

Jummal on, kes teie sees teeb, et teie tahhate ja woite tehha temma hea mele pärrast. Wil. 2, 13. 2 Tess. 1, 11. 12.

5. Kes ei pühhitse mitte Jummalala nimme?

Se, 1) Kes teistwisi õppetab, kui Jummalala sanna õppetab. 2) Kes teistwisi ellab, kui Jummalala sanna õppetab.

1) Kui kegi teist õppetust õppetab, ja ei hoia mitte meie Jäsenda Jäsusse Kristusse terwe sannade pole, egga se õppetusse pole, mis sadab heaga Jummalat kartma, se on uhke, ja ei tea ühtegi. 1 Tim. 6, 3. 4.

2) Jummalala nimmi laidetakse teie pärrast pagganatte seas. Rom. 2, 24.

6. Kas meie woime isse ennast walle õppetusse ja kurja ello eest hoida?

Ei woi mitte: sepärrast peame süddamest

mest palluna: se eest hoia meid armas taewane Jõsa.

Jõsand on ustaw, kes teid tahhab kinnitada, ja kurja eest hoida. 2 Tess. 3, 3. Jud. 24, 25. s.

Teine Palwe.

Sinno riik tulgo.

1. Mitmesuggune on Jummal riik?

Kolmesuggune: 1) Wäe-riik. 2) Armo riik, ja 3) Mu-riik.

2. Mis on Jummal wäe-riik?

Keik taewas ja ma-ilm, kus Jummal keik ülle loma wallitseb.

Jummal on omma au- jaerge taewas kinnitanud, ja temma kunningriik wallitseb ülle keik. Paul. 103, 19.

3. Mis on se armo-riik?

Pühha ristis-kogodus ja iggaühhe Jummal lapse südda, kus ta omma armo ja sanna läbbi wallitseb.

Jesus peab kui kunningas wallitsema Jakobisuggu ülle iggaweste, ja temma kunningriigil ei pea otsa ollema. Luk. 1, 33. Joan. 14, 23.

4. Mis on se au-riik?

Se on iggawenne ello. 2 Peetr. 1, 11.

5. Misugguse rigi pärrast pallume meie siin?

Ei mitte wäe-rigi pärrast, mis sees meie jo ellame, waid meie pallume armoja au-rigi pärrast.

Woud.

Moudke essite Jummalä riki ja temma õigust, siis sedda keik peab teile peälegi antama. Matt. 6, 33.

6. Eks Jummalä riik tulles siis ilma meie palweta?

Jummalä riik tulles kül ilma meie palweta isse-ennesest > = meie jure tulleks.

Jesus ütles: Teg on kätte joudnud, ja Jummalä riik on liggi tulnud: parrandage meelt, ja uskuge armo-õppetust, Mark. 1, 15.

7. Kuida tulles Jummalä armo-riik meie siddamesse?

1) Kui se taewane Issa omma pühha Waimo meile annab. 2) Kui meie temma pühha sanna > = ja seäl iggaweste.

1) Minna pallun, et meie Issanda Jesusse Kristusse Jummal, se au Issa, teile wõttaks anda tarkusse ja ilmutamisse Waimo, temma tundmisse. Ewef. 1, 17.

2) Menda kui se, kes teid on kutsnud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. I Peetr. 1, 15.

8. Kes saab au-riki?

Se saab au-riki, kes pühha Waimo armo läbbi Jummalä sanna ussub, ja Jummalä mele parrast ellab omma ello otsani.

Et meie ühhe kunningriki same, mis ikka jääb, siis piddagem sedda armo, mis läbbi meie Jummalat peame temma mele parrast tenima häbbislikko wisi ja kartussega. Ebr. 22, 28.

Kok

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

1. Mis pallume meie sün?

Et Jummal tahtminne peaks sündima.

2. Eks Jummal tahtminne siis ei sünni ilma meie palweta?

Jummal hea ja armolinne tahtminne sünnib käl s s meie jures sünniks.

Keik, mis Jesand tahhab, teeb temma taewas ja Ma peäl, merde ja keikide süggawuste fees. Paul. 135, 6.

Ja peab sündima, ennego nemmad hüüdwad, siis tahhan ma wastada: kui nemmad alles räkiswad, siis tahhan minna kuulda. Jes. 65, 24.

3. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame tundma, Jesusse omma Onnisteggia sisse uskma, pühhaste ellama, ja nenda iggaweste õnsaks sama.

Jesus ütleb: Se on selle tahtminne, kes mind on läkkitanud, et iggawenne ello peab ollema iggauhhel, kes Poega nääd ja temma sisse ussub. Joan. 6, 40. I Tessf. 5, 9.

Se on Jummal tahtminne, teie pühhitse minne. I Tessf. 4, 3. Jlm 2, 10.

4. Dns Jummal tahtminne ikka hea?

Jah on hea, ka siis kui ta nuhleb, et käl meie sedda ei moista.

Hea

Hea ja õiglane on Isand. Keik Temma tees
raad on heldus ja tõdde. Lul. 25, 8. 10. Ebr. 12, 11.
5. Kuida peab Jummal tahtminne Ma peäl sündima?

Nenda, ehk seismamal wiisil kui inglid ja
õnsad innimesed taewas sedda teggewad.

Muutke ennast omma mele uendamisse läbbi,
et teie woiksite katsuda, mis Jummal hea, ja
melepärraline, ja täis tahtminne on. Rom. 12, 2.

Jummal walmistago teid keige hea teggude
sees, temma tahtmist tehha, ja saatko teie sees
sedda, mis temma mele pärrast on, Jesusse
Kristusse läbbi. Ebr. 13, 21.

6. Kes julgeb Jummal tahtmisse wastopanna?

Need kolm hinge waenlast: 1) Kur-
rat, 2) ma-ilm, ja 3) meie lihha
tahtminne.

7. Mis on ma-ilm?

Ma-ilm on keik kurjad innimesed.

Keik ma-ilm seisab kurjuses. 1 Joan. 5, 19.

8. Mis on lihha?

Lihha tähhandab siin meie kurja pat-
tust süddant, ehk pärris-patto.

Lihha meel on waen Jummal wasto. Rom.
8, 7.

9. Mis nou on siis neil kolmel?

Nemmad ei tahha meid laste Jum-
mala nimme pühhitseda, egga temma
riki meie jure tulla.

Kurrat tulleb ja wottab se sanna nende südda-
mest ärra, et nemmad ei pea uskma egga õusaks
sama. Luf. 8, 12.

Kui ma ilm teid wihkab, siis teädke, et teie ma mind enne teid wihkanud. Joau. 15, 18.

Ihha himmustab Waimo wasto, ja Waim ihha wasto; agga needsinnaised on teine teise wasto, et teie sedda mitte ei te, mis teie tahhate. Kal. 5, 17.

10. Kes tahhab meile nendefinnaste hinge waenlaste wasto appi tulla?

Urmolinne taewane Issa tahhab isse keik nende kurja nou ja tahtmisse rikkuda ja keelda.

Se rahho Jummal tallab pea sadanat teie jalge alla. Rom. 16, 20.

Kui teie Waimo läbbi ihho teud wottate surretada, siis peate teie ellama. Rom. 8, 13.

Jesus ütleb: Olgo julged, minna ollen ma ilma ärrawoitnud. Joau. 16, 33.

11. Mis on siis Jummal armolinne ja hea tahtminne?

Et ta meid kinnitab ja hoiab kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani.

Jummal tahhab teid kinnitada otsani, et teie laitmatta woiksite olla meie Issanda Jesusse Kristusse päwal. 1 Kor. 1, 8.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tänapäaw.

1. Mis pallume meie siin?

Keik sedda, mis meie wäese ihho toiduseks ja üllespiddamiseks tarwis lähhab.

2. Kelle

2. Kellele pallume meie iggapawast leiba ?

Meile ennestele, ja keikile, waggadele ni hästi kui kurjadele.

3. Kas Jummal ka kurjadele annab iggapawast leiba ?

Jah, Jummal annab iggapawast leiba kül ilma meie palweta teikile kurja innimестele.

Se Issa kes taewas on, lasseb omma päikest kurjade ja heade ülle tousta, ja lasseb wihma sadada õigede ja üllekohtuste peäle Matt. 5, 45.

4. Mikspärrast pallume meie siis ?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meile sedda annaks moista iggapawase leiba.

Ehk teie sõte ehk jote, ellik mis teie tete, sedda tehke keik Jummalala auuks. 1 Kor 10, 31.

5. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapawast leiba ühhel wisil wastowotwad ?

Ei wotta mitte, waid waggad wotwad omma leiba tännoga wasto, agga kurjad tännamatta süddamega.

Jummal on roga lonud usklikkuile ja neile, kes töt tundwad, tännoga wastowotta. 1 Tim. 4, 3.

Kui need roga-märgid teiega woõraspeul on, täitwad nemmad isse-ennast ilmafartmatta. Jud. 12, 5.

6. Mil wisil on Jummal tootanud iggapawast leiba anda ?

Sõ ja waewa läbbi.

Omna palle higgi sees pead sa leiba sõma, sent ni kui sa jälle mullaks saad. 1 Mos. 3, 19.

Kes ei tahha tööd teha, se peage mitte söma.
2 Tess. 3, 10.

7. Mikspärrast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tullesa aia ette murretsema, waid rahhul ollema sega, mis meile iggapäaw tarwis lähhääb.

Ärge murretsege mitte hoomse ette, sest kül hoomne päaw omma ette murret peab. Iggal päwal saab kül ommast waewast. Matt. 6, 34.

8. Mis on iggapäwane leib?

Keik mis meie ihho toiduseks ja illespidamiseks tarwis lähhääb: söminne = = ja muud nisuggused asjad. Ap. Tegg. 14, 17.

9. Mikspärrast nimmetakse keik leitwaks?

Sepärrast et need asjad keik siin ilmas meile ni tarwis lähhääwad, kui iggapäwane leib.

Wies Palwe.

Anna meile andeks meie wöllad kui fa meie andeks anname omma wölglastele.

1. Misuggused wöllad on need?

Keik pattud, olgo teädawad ehk teadmatta.

Kes moistab keik efsitussed ärra? neist sallaja pattudest moista mind puhtaks. Paul 19, 13.

2. Kes annab pattud andeks ?

Taewane Jäsa.

Jummal on se, kes keik so üllekohhut andeks annab, kes ärraparrandab keik so wiggadussed. Laul. 103, 3. Matt. 6, 14. I Joh. 1, 9.

3. Kuida meie temma käest andeks andmist pallume ?

Et temma ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meile sedda keelda, mis meie pallume.

Panne ommad silmad mo pattude eest warjusle, ja kustuta ärra keik mo üllekohhus. Laul. 51, 11.

Jäsand ütleb : Ma tahhan nende üllekohhut andeks anda, ja ei tahha mitte ennam nende patto peäle mõttelda. Jer. 31, 34.

4. Kas meie sedda wäärt olleme ?

Meie ep olle mitte sedda wäärt, mis meie pallume = = tenime.

Meie ei heida mitte omma sura õigusse pärrast ommad allandikkud palwed so Walle ette mahha, waid so wägga sure hallastusse pärrast. Tan. 9, 18.

5. Kellele antakse pattud andeks ?

Meile, kes omma patto hädda õiete tundwad, sedda süddamest kahhetsewad, ja kindla ussoga Jäsusse käest armo ja abbi otsiwad.

Kui meie ommad pattud tunnustame, siis on temma ustaw ja õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks keigest üllekohhust. I Joan. 1, 9. Laul. 34, 19.

6. Mis tootawad waggad jälle Jummalale ?

Et nemmad ka süddamest tahtwad andeks

andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes nende wasto eksivad.

Olgo teine teise wasto helded, süddamest haledad, ja andke teine teisele andeks, nenda kui ka Jummal Kristusje sees teile on andeks annud. Ewef. 4, 32. Matt 6, 14. 15.

7. Kuida andwad nüüd waggod omma waenlastele pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tahhagi se peäle möttelda, waid tahtwad weel peälegi omma wihhameestele head tehha.

Kui nüüd sinno waenlasel nälg on, siis söda tedda, kui temmal ianno on, siis joda tedda, kui sa sedda teed, siis koggud sinna tullisid süssi temma Pea peäle. Rom. 12, 20. Kol. 3, 13. Matt. 5, 44.

Rues Palwe.

Urta sada meid mitte kiusatusse isse.

1. Mitmesuggune on kiusatus?

Kahhesuggune, teine hea, se on Jummalast, teine kurri, se on kurratist.

2. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa keddagi kurjaste.

Urigo üttelgo ükski, kedda kiusatakse: Mind kiusatakse Jummalast, sest Jummal ei woi sada kurjaga kiusatud, ja temma isse ei kiusa keddagi kurjaga. Jak. 1, 13.

3. Kuida kiusab siis Jummal?

Temma kiusab inimeste heaks. I)

Heateg

Heategaemistega. 2) Kästudega. 3) Baeste häddaliste innimestega. 4) Patuste furjade innimestega. 5) Keigejuguise ristri ja willetsusega.

1) Se Isfand teie Jummal kiusab teid, et saaks teada, kas teie ollete need, kes armastawad Isfandad omma Jummalat, keigest ommast süddamesest, ja keigest ommast hingest. 5 Mos. 13, 4.

Eks sa ei tea, et Jummalaheldus sind mees parrandamisest pole sadab? Rom. 2, 4.

2) Jummal piddi sind allandama, ja sind kiusama, et saaks teada, mis so süddames, kas sa wottaksid temma käsjud piddada ehk mitte. 5 Mos. 8, 2.

3) Sa pead rohkestest omma kät lahti teggema omma wennale, omma häddalissele, ja omma sandile ommal maal. 5 Mos. 15, 11.

4) Ma kiusan pagganatte läbbi Israeli, kas nemmad wotwad Isfanda teed hoida, seal peäl kaies, ehk mitte. Rohtom. 2, 22.

5) Urge pange sedda pallawat, mis teile juhtub, mitte woõrats, mis teile kiusatusseks juhtub, orses go juhtuks teile üks woõras asst. 1 Peetr. 4, 12.

4. Kes kiusab meid siis furjaste?

Need kolm hinge waenlast, 1) Kurrat, kes furjad mõtted ja himmud innimesse süddamesse külwab. 2) Ma ilm, ehk furjad innimesed, ja 3) Meie lihha ehk kurri südda.

1) Kurrat olli Juda = süddamesse annud, et ta Jejust piddi ärraandma. Joann. 13, 2.

2) Olleksite teie ma-ilmast, siis armastaks ma-ilm omma: egga et teie ma-ilmast ep olle, waid minna ollen teid ma-ilmast ärrawallitsenud, ses pärrast wihkab teid ma-ilm. Nus nemmad mind tallakinsanud, siis kiusawad nemmad teidki tallä. Joan. 15, 19. 20.

3) Iggaüks kiusatakse, kui ta omma ennese himmust wätaakse, ja arwatelletakse. Jak. 1, 14.

5. Kes neist kolmest teeb meile keigesuremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile keigesuremat kahjo; sest temmata ei woi kurrat egga ma-ilm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21-23.

6. Mis pallume meie nüüd seimnatse palwe sees?

Meie pallume, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et 1) Kurrat, ma-ilm ja meie lihha meid ei petta, egga meid ei sada ebba-usso, meele ärraheitmisse ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja 2) kui meid sega peaks kiusatama, et meie süski wiimselt ärra woidame ja woimust same.

Jummal tahhab kiusatussega ka sedda otsa teha, et teie sudate lända. 1 Kor. 10, 13. 2 Tess. 3, 3.

Seitsmes Palwe.

Peästa meid ärra sest kurjast.

1. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahhaks meid üksford sest kurjast foggoniste peästa.

2. Mit

2. Witmesuggune on se kurri ehk kahjo ?

Meliasuggune 1) hinge, 2) ihho, 3) warrandusse, ja 4) au kahjo.

1) Wata, rahho polest olli mul wägga kibbe kã; agga sinna olled mo hinge wägga armats fend ja peãstnud huffatusse august; sest sa olled feik mo pattud omma selja tahha heitnud. Jes. 38, 17.

2) Kes woib meid lahjutada Kristusse armastussest? willettus, ehk abhastus, ehk takka kiusaminne, ehk nõlg, ehk allastus, ehk hãdda, ehk moõk. Rom. 8, 35.

3) Teie ollete omma warra risumist rõmoga sallinud, sepãrrast et teie peate, et teil isse, ennestes parrem warra on taewas, ja mis ilka jããb. Ebr. 10, 34.

4) Õnsad ollete teie, kui innimesesed teid minno pãrrast laimawad, ja takkakiusawad, ja rãkiwad feik suggu furga teie wasto, kui nemmad wallestawad. Matt. 5, 11.

3. Kuida peãstab Jummal waggad ?

1) Kui temma nende risti wãhhendab, ja omma Waimoga neid rõmustab.
2) Kui ta õnsa otsa neile annab, ja armoga, taewa wottab.

1) Otsego meid Kristusse kannatamisssi paljo on, nenda trõõstitakse meid la rohkeste Kristusse lãbbi. 2 Kor. 1, 5. 22.

2) Uttelge õigele, et temmale hea põlwo tulleb, sest nemmad peawad omma teggude kãssõ kãtte sama. Jes. 3, 10.

Wiimsed Palwe Sannad.

1. Mis saggused on Issa meie palwe wiimsed sannad?

Sest sinno parralt on se riik ja se wäggi ja se au iggaweste, Amen.

2. Mis dypetawad need sannad?

Need sannad sinnitawad waggade usko, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal nende palwet tahhab kuulda.

Issand, on liggi keikile, kes tedda appi hüüd-
wad: keikile, kes tedda tõe sees appi hüüd-
wad. Temma teeb nende mele parrast, kes tedda kart-
wad, ja nende kiskendamist kuleb temma, ja peäs-
tab neid arra. Paul. 145, 18. 19. Jes. 65, 24.

3. Kas Jummal tahhab siis nende palwed kuulda?

Jah tahhab, sest temma parralt on se riik, ja meie olleme temma rigi lapsed.

Issand on meie Kuningas, temma sadab meile abbi. Jes. 33, 22.

4. Kas Jummal woib palwed kuulda?

Jah woib, sest temma parralt on se wäggi.

Jummal woib ennam kui rohkeste tehha, keik ille se, mis meie pallume ehk moistame. Ewes. 3, 20.

5. Kas ta wottab palwed kuulda?

Jah wottab, sest temma parralt on se au, ja keik sünnib temma pühha nimme auuks.

Temma peästis neid arra omma nimme parrast

raht, et ta omma wägge piddi teada andma.
Paul. 106, 8.

6. Mis on Amen ?

Se on et minna pean kindlaste
uskma, et se taewane Issa meie pal-
wed heldeste on wasto wõtnud
sündima.

7. Kui woime meie nüüd sedda kindlaste uskuda, et
Jummal meie palwed kuleb ?

Sest et Jummal isse 1) meid on käst-
nud nenda palluda, ja on 2) tootanud
et temma meid tahhab kuulda.

8. Kas sinna ka usud sedda kindlaste ?

Amen, Amen se on jah, jah, se
peab tõeste nenda sündima.

Mi mitto Jummalala tootust on, need on Kris-
tusse sees Jah, ja temma sees Amen. 2 Kor. 1, 20.

9. Kust tulleb niisugune usk ?

Jummalala sannast ja pühhaist Sakra-
mentidest.

Sppetus Sakramentidest.

1. Mis on Sakrament ?

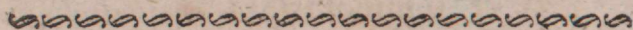
Sakrament on üks Jummalala seadus,
mis sees Temma ühhe nähtawa asja läb-
bi, omma näggematta armo pakkub ja
annab, ja sega omma tootust ja meie
usko finnitab.

2. Mitto Sakramenti on ue seadusse aial ?

Kaks, 1) Kristmisse = Sakrament, ja
2) Altari = ehk pühha õhto = sömaaia Sa-
krament.

3. Mitto asjad tullevad iggadhhe Sakramenti jures
tähele panna ?

Kolm. 1) Jummalala käsk ja tootus.
2) Üks nähtaw assi, ja 3) Üks nägge-
matta assi.

Reljas Peatük.

Pühhas Kristmissest.

1. Mis on Kristminne ?

Kristminne ep olle mitte paljas wess-
si = = ühtepandud.

2. Misfuggune on se Jummalala käsko = sanna Kristmissest ?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb :
Matteusse ramato wiimses peatükis,
(28, 19.) Minge ja õppetage keik
rahwast = = nimmel.

3. Misfuggune on se tootusse = sanna ?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb :
Markusse ramato wiimses peatükis,
(16, 16.) Kes ussub ja kedda ristitakse,
se peab õnsaks sama = = hukka
moistetama.

4. Mis

4. Mis on nähtaw assi rismisest?

Wessi.

5. Mis on nägematta assi?

Jummal Jēsa, Poeg ja pühha Waim omma armo annettega.

6. Mikspärrast hütakse sedda sakramenti, Rismisest?

Sepärrast et meie se läbbi Kristusese risti- surma osalisest ja sedda wiisi risti- innimesest same.

7. Mis annab ehk sadab ristiminne?

Ristiminne sadab. 1) Pattude andeks andmist, kurratist, ja annab 2) Jggawesse õnnistusese kulatawad.

1) Parrandage meelt, ja lggauks teie seast laske ennast ristitada Jesusese Kristusese nimme peäle; pattude andeks, andmisest. Ap. Tegg. 2, 38.

2) Se ristiminne teeb meid niüd ka õnsaks, (ei mitte rojusse ärrasaatminne lihha peält, waid hea süddame tunnistusese julge küssiminne Jummalala käest,) Jesusese Kristusese ülestousmisese läbbi. 1 Pectr. 3, 21.

8. Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jummalala sanna, pühha Waimo läbbi.

Kristus on armastanud koggodust, ja on ise ennast selle eest ärraannud, et ta sedda pididi pühhit

pühhitsema, ja on sedda puhtaks pesnud, wees pessemisse läbbi sanna sees. Ewef. 5, 25. 26.

9. Mis õppetab pühha Paulus seftinnatsest asjast?

Paulus utleb Tituse ramato kolmandamas peatükis: (3, 5-7.) Jummal on meid õnseks teinud uestundimisse - se on ustaw sanna.

10. Mis tähendab nisuggune wee ristimine?

Se tähendab, et se wanna Adam iggapawase kahhetsemisse - iggaweste ellama.

11. Mis on se wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk pärris pat, keige kurja himmudega, mis meie omma wannematte läbbi, sest esimesest Adamast olleme pärrinud.

12. Mis läbbi peab temma sama ärra upputud?

Iggapawane kahhetsemisse ja pattust põõrmisse läbbi.

Kes Kristusse pärralt on, need on omma lihha risti lõnud ihaldamistega ja himmudega. Gal. 5, 24.

13. Mis peab jälle ette tullema?

Uus inimenne.

14. Mis on uus inimenne?

Se on se uus südda ja meel, mis Jummal neile annab, kes Jesusse Kristusse siese süddamest uskawad, et nemmad kurja wihtawad ja head armastawad.

Ma

Ma tahhan teie uut süddant anda, ja uut waimo teie sisse anda, ja sedda firmwist süddant ärrasata teie lihhasi, ja teie lihhasi süddant anda. Ja omma Waimo tahhan ma teie sisse anda, ja sedda tehha, et teie wöttate káia minno seádmiste sees, ja mo kohtoseáduused piddada, ja nende járrele tehha. Esek. 36, 26. 27.

15. Kuida peab uus innimenne ette tullesma?

Nenda, et temma usso walgus peab ennám ja ennám paistma keigejugguste hea teggude lábbi.

Nenda paistko teie walgus innimeeste ees, et nemmad teie head teud náwad, ja auustawad teie Issa, kes taewas on. Matt. 5, 16.

16. Kuida peab uus innimenne ellama?

Temma peab õigusses ja puhhas tusses Jummalá ees iggaweste ellama.

17. Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas rama tus, Roma-rahwale kirjotud kuenda mas peatükis, (6, 4.) Meid on Kristussega mahhamaetud = = udes ellus káima.

18. Mikspárrast on meid Kristussega mahhamaetud surma sisse?

Et meie iggavááw pattused himmud süddames peame surretama, ja otsego haya sisse játma.

Nenda arwage ka teie emast pattule kúl sur nud

nud ollewad, agga Jummalale ellawad Kristusse
Jesuse meie Isanda sees. Rom. 6, 11.

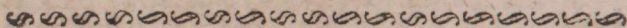
19. Dns Kristus haua sise janud.

Si olle mitte, waid temma on surrust
üllesárratud Isa au lábbi.

20. Mis párrast on Kristus üllesárratud?

Et meie peame udes ellus káima.

Kui meid Kristussega on istatud temma sur-
ma sarnadusseks, siis peame meie ka Temma üs-
lestousmisse sarnased ollema. Rom. 6, 5.

Wies Peatük.

Pühast Altari Sakramentist.

1. Mis on Altari Sakrament?

Se on meie Isanda Jesusse Kris-
tusse tõssine ihho ja werri = seátud.

1. Kuida nimmetakse sedda weel teistwiisi?

Sedda nimmetakse ka Isanda õhto-
sõmaaiaks, Isanda Jesusse lauaks, ja
Jumjala armuks, ehk Jumjala san-
nal káima.

3. Mis saggune on Jumjala kássõ sanna Altari
Sakramentist?

Kui Kristus ütleb: wõtke, söge, se
on minno ihho: joge keik selle karrika
seest, se on minno werri.

4. Mis

4. Misjuggune on tootuse- sanna?

Kui Kristus ütleb: Se on minno ihho, mis teie eest antakse, ja minno werri, mis teie eest ärrawallatakse pattude andeks- andmisseks.

5. Mis on nähtaw assi Altari Sakramentis?

Leib ja Wiin.

6. Mis on näggematta assi?

Meie Isanda Jesusse Kristusse ihho ja werri.

7. Kes on seddasinnast Sakramenti seädnud?

Meie Isand Jesus Kristus.

8. Mil aial?

Sel ösel, mil tedda ärra-anti.

9. Kellele on Kristus sedda seädnud?

Temma on sedda keige risti-rahwale seädnud; agga õiged woõrad sellesinnatse laua jures on ükspäinis tõsised risti-innimesed.

Teie ei woi mitte jua Isanda karrikast, ja kurja waimude karrikast; teie ei woi mitte osa sada Isanda lauast ja kurja waimude lauast. I Kor. 10, 21.

10. Kes on tõsine risti-innimenne?

Tõsine risti-innimenne on se, kes
1) selle risti lödud Onnisteggia sisse ussub, 2) kelle sees pühha Waim on, 3) kes on pattude andeks- andmist sanud, 4) omma pattuste hinnude wasto panneb
ja

ja 5) ikka Jummalä tahtmist vüab tehha.

1) Mi mitto, kui Jesust wastowotsid, neile andis temma melewalda Jummalä lapsiks sada, kes Temma nimme süs uskwad. Joan. 1, 12.

2) Kennel ep olle Kristusse Waimo, sesinnane ep olle mitte temma pärralt. Rom. 8, 9.

3) Kristusse sees on meil lunnastamine temma werre läbbi, se on, pattude andeks, andminne. Kol. 1, 14.

4) Kes Kristusse pärralt on, need on omma lihha risti lönud ihaldamistega ja himmudega. Kal. 5, 24.

5) Kes ütles: Minna tunnen tedda, (Jesust) ja ei pea mitte temma kässo janna, se on wallelik, ja selle sees ei olle mitte tödde. 1 Joan. 2, 4.

II. Mis on süs Kristus teinud, kui ta sedda suurt sömanega seadis?

Temma wottis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüngrittele. Sel sammal Kombel wottis temma ka Karkka, pärrast öhto-sömaeega, tännas ja andis omma Jüngrittele.

12. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: Wötke, söge, se on minno ihho: söge keik seält seest, sesinnane Karkkas on se uus seädus minno werre sees.

13. Mis sa süs södd leiwaga?

Jesusse tössist ihho.

14. Misja jood winaga?

Jesusse tössist werd.

15. Kas sinna kindlaste ussüd, et sa selle õnnistud leiwaga
Jesusse ihho, ja selle õnnistud winaga, Jesusse
werd saad?

**Jah minna ussun sedda kindlaste
Jesusse kannade peäle.**

Ja pühha Paulus ütleb: Se õnnistud karris
kas, mis meie õnnistame, eks se ei olle Kristusse
werre ossasamine? se leib, mis meie murrame,
eks se ei olle Kristusse ihho ossasamine? 1 Kor.
10, 16.

16. Mis pärrast on se õhto: sõmaaeg seätud?

**Meie Issand Jesus ütleb: sedda tehke
minno mällestuseks. Luk. 22, 19.**

17. Mis peame meie mäletame?

1) Omma Jesusse suurt armo meie
wasto. 2) Lemma kibbedat kannata-
mist ja surma. 3) Lemma suurt wäg-
ge, et ta meie heaks patto, surma ja
kurrati peäle on woimust sanud.

1) Kristus on armastanud koggodust, ja on
isseennast selle eest ärraannud. Ewes. 5, 25. p. 5, 2.

2) Mi mittokord, kui teie ial sedda leiba söte,
ja sest karrikast jote, siis kulutage Issanda sur-
ma. 1 Kor. 11, 26.

3) Tänno Jummalale, kes meile woimust an-
nab meie Issanda Jesusse Kristusse läbbi.
1 Kor. 15, 57.

18. Mis kasso on meil sestinnastest sõmisest
ja jomisest?

Sedda näitwad meile need sannad:
S se

se on minno ihho, mis teie eest ärra-
antakse; se on minno werri, mis teie
eest ärrawallatakse pattude andeks, and-
misfeks.

19. Kellel on pattude andeks, andminne?

Sellel, kes omma patto hädda diete
ruaneb, Jeesusse sisse ussub, ja temma
wäest patto wasto wanneb. Jer. 3, 12. 13.
Ap. Tegg. 10, 43. I Joan. 3, 9. Ebr. 12, 4.

20. Mis kasso tulleb meile pattude andeks, andmisest?

Kus pattude andeks andminne on,
seäl on ka ello ja õnnistus.

Wägga õnnis on se, kelle ülleastminne on an-
deks, antud, kelle pat on kinnitanud. Paul. 42, 1.

21. Kuida woib ihholik sõminne ja jominne ni
sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda
tõeste mitte = pattude andeks, and-
minne.

22. Kes wottab ansaste seddasinnast sakramenti
wasto?

Paastma ja ihho polest = usklikkud
süddamed.

23. Mis suggused käiwad kurjaste Jeesusse laual?

Keif need, kes kahhe wahhel on, ja
ei usso mitte diete.

Kes ial sedda leiba sööb, ehk Jeesanda kar-
rika seest joob kolwatumal wiisil, sel on Jeesan-
da

Da ihhust ja werrest süüd, ja temma sööb ja joob isfeennese nuhtlust. I Kor. II, 27. 29.

24. Mis saggused käiwad auste ja hästi Jeesuse laual?

Need, kes 1) sedda Jeesuse sanna: se on minno ihho, mis teie eest ärra antakse; se on minno werri, mis teie eest ärrawallatakse, pattude a deks andmisses, süddamest uskwad. 2) Omma uskmatta süddame wasto pannewad, ja 3) omma patto häddas omma Jeesuse käest kowwaste armo otswad ja ootwad.

1) Kes Poia siese ussub, tedda ei moisteta mitte hukka. Joan. 3, 18.

2) Katske wennad, et wahhest kellegi sees teie seast kurja uskmatta süddant ei olle. Ebr. 3, 12.

3) Källi sinna jure tössise süddamega, kindlas ussu julgusses. Ebr. 10, 22.

25. Mis on sepärrast dige risti-innimesse kohhus kes Jummalala armule lähhäb?

Et temma isse ennese peäle peab kohhut moistma.

Kui meie isfeenneste peäle kohhut moistame, siis ei moisteta mitte meie peäle kohhut. I Kor. II, 31.

26. Kuida peawad nemmad ennaste peäle kohhut moistma?

Nemmad peawad 1) omma süddant

Jummala sanna järrele hästi läbbi katsuma, 2) ennast Jummala ees siralluseks tundma ja tunnistama, ja 3) Jeesusse käest abbi ja armo otsima.

1) Innimenne katško issennast läbbi, ja nenda sögo temma seft leiwast, ja jogo se karrika seest. I Kor. II, 28.

2) Kui meie ommad pattud tunnistame, siis on Jummal ustaw ja õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks keigest üllekohust. I Joan. I, 9.

3) Kes minno jure tulleb, tedda ei tahha mitte wäljalükkada. Joaa. 6, 37.

27. Mis on ühhe tõsise Jummalala lapse kohhus, kes aufaste Jeesusse laual on käinud?

Temma kohhus on 1) Jummalat temma kalli armo aäni eest kita ja tänada. 2) Omma ello pääw päwast Jeesusse abbiga parrandadi, pattude eest ennast hoida, ja nenda ellada, kui waggaristi-innimesse kohhus on.

1) Mo hing kida Isandat, ja ärra unnuستا mitte keik temma heateggemissi ärra. Laul. 103, 2.

2) Äрге wotke mitte nende endiste himmude wiisi järrele ellada, kui teie ommas rummaluses ollite, waid nenda, kui se, kes teid on kutsunud pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. I Peetr. I, 14. 15.

Uks Palwe.

Kui sinna Jummal Sanna saad
õppinud ja kuulnud.

Dh armas taewane Issa, minna tän-
nan sind, et sinna omma kalli sanna
minno waese hinge heaks olled annud, ja
se läbbi mind sedda õiaet teed õppetad;
minna pallun sind süddamest, anna
wägge omma sannale, mis minna nüüd
ollen kuulnud ja tähhele pannud, et
minna sedda järgeste woiksin meles wid-
dada, ja se läbbi pääw päwast õppida,
kuida minna Jesusse sisse õiere pean
uskma, temma sees waggaste ellama,
ja temma läbbi iggaweste õnsaks sama.
Parranda nüüd, keigewäggewam Jum-
mal, omma sanna järrele minno süd-
dant, ja keif minno tööd ja teggo Je-
susse Kristusse minno kalli Õnnisteggia
párrast, Amen.

Õnnistaminne.

Se Issand õnnistago mind, ja hoid-
ko mind.

Se Issand lasko omma palle paista
minno peäle, ja olgo mulle armolinne.

Se Issand tõstko omma palle minno
peäle ja andko mulle rahho.

A M E N.

Reif need ramarud, mis Wanna ja Ue
Seädusse Ramatus on.

I. Wanna Seädusse Ramatud.

Kuida neid loetakse.

Kuida neid kirjotakse

1.	Essimenne Mosesse Ramat.	1	Mos.
2.	Teine Mosesse Ramat.	2	Mos.
3.	Kolmas Mosesse Ramat.	3	Mos.
4.	Nelijas Mosesse Ramat.	4	Mos.
5.	Wies Mosesse Ramat.	5	Mos.
6.	Josua Ramat.	Jos.	
7.	Kohtomoistiatte Ramat.	Kohtom.	
8.	Rutti Ramat.	Rut.	
9.	Essimenne Samueli Ramat.	1	Sam.
10.	Teine Samueli Ramat.	2	Sam.
11.	Essimenne Kunningatte Ramat.	1	Kunn.
12.	Teine Kunningatte Ramat.	2	Kunn.
13.	Essimenne Uia Ramat.	1	Uia r.
14.	Teine Uia Ramat.	2	Uia r.
15.	Estra Ramat.	Esr.	
16.	Neemia Ramat.	Neem.	
17.	Estri Ramat.	Estr.	
18.	Jobi Ramat.	Job.	
19.	Laulo Ramat.	Laul.	
20.	Sppetusse Sannad.	Spp. Sann.	
21.	Kogguja Ramat.	Kogg.	
22.	Üllem Laul.	Üll. L.	

Prohwetid.

1.	Jesaia	Jes.
2.	Jeremia	Jer.
	Jeremia nutto, Laul.	Nutt. L.
3.	Esekiel.	Esef.

Register eht Juhhataja.

4.	Taniel.	"	"	"	"	Tan.
5.	Osea.	"	"	"	"	Os.
6.	Joel.	"	"	"	"	Joel.
7.	Amos.	"	"	"	"	Amos.
8.	Obadja.	"	"	"	"	Obad.
9.	Zona.	"	"	"	"	Zon.
10.	Mika.	"	"	"	"	Mik.
11.	Nahum.	"	"	"	"	Nah.
12.	Habakuk.	"	"	"	"	Habak.
13.	Sewanja.	"	"	"	"	Sewan.
14.	Aggai.	"	"	"	"	Agg.
15.	Sakaria.	"	"	"	"	Sakar.
16.	Malakia.	"	"	"	"	Malak.

Need Kamutud, mis Apokriiva nimme peäl káiwad.

1.	Juditi Kamat.	"	"	Judit.
2.	Tarkusse Kamat.	"	"	Tark.
3.	Tobia Kamat.	"	"	Tob.
4.	Siraki Kamat.	"	"	Sir.
5.	Paruki Kamat.	"	"	Paruk.
6.	1 Makkabejide Kamat.	"	"	1 Mak.
7.	2 Makkabejide Kamat.	"	"	2 Mak.
8.	Estri Kamato Tükkid.			
9.	Susanna sündinud assi.			
10.	Pel wodras Jummal.			
11.	Pabeli lendaw Maddo.			
12.	Asaria Palwe.			
13.	Kolme mehhe Ritus.			
14.	Manasse Palwe.			

II. Ue Seäduſse Kamatud.

1.	Matteuſse Ewangelium.	"	"	Matt.
				2. Mara.

Register ehk Juhhataja.

2.	Markusse Ewangelium	=	Mark.
3.	Luka Ewangelium	=	Luk.
4.	Joannesse Ewangelium.	=	Joan.
5.	Apostlide Teud.	=	Ap. Teigg.
6.	Paulusse Namat Roma = Rahwale.	=	Rom.
7.	1 Nam. Korintusse Rahwale	=	1 Kor.
8.	2 Nam. Korintusse Rahwale.	=	2 Kor.
9.	Paul. Nam. Kalatja = Rahwale.	=	Kal.
10.	Paul. Nam. Ewesusse = Rahwale.	=	Ewes.
11.	Paul. Nam. Wilippi = Rahwale.	=	Wil.
12.	Paul. Nam. Kolossusse = Rahwale.	=	Koloss.
13.	1 Nam. Tessalonika = Rahwale.	=	1 Tess.
14.	2 Nam. Tessalonika = Rahwale.	=	2 Tess.
15.	1 Namat Timoteussele	=	1 Tim.
16.	2 Namat Timoteussele.	=	2 Tim.
17.	Paul Namat Titussele.	=	Tit.
18.	Paul Namat Wilemonile.	=	Wilem.
19.	1 Peetrusse Namat.	=	1 Peetr.
20.	2 Peetrusse Namat	=	2 Peetr.
21.	1 Joannesse Namat.	=	1 Joann.
22.	2 Joannesse Namat.	=	2 Joann.
23.	3 Joannesse Namat.	=	3 Joann.
24.	Paul Nam. Ebrea = Rahwale.	=	Ebr.
25.	Jakobusse Namat.	=	Jak.
26.	Juda Namat	=	Jud.
27.	Joannesse Ilmatamisse Namat.	=	Ilm.

der nur darauf bedacht ist, sein Andenken bey der Nachwelt durch ruhmwür-
dige und allgemein nützliche Anstalten zu verewigen! Möchte sie doch seine
Zahre verlängern, bis seine auf die Menschensliebe gegründete Absichten
das bestimmte Ziel erreicht haben. Ein jeder der patriotisch denkt, wird
seine Wünsche mit den meinigen vereinigen.

